

Midt-Telemark kommune

ØKONOMIPLAN 2023-2026

Kommunestyrets vedtak 05.12.2022

Sak 110/2022

MTKS – vedtak 5. desember 2022

KS – 110/2022 Vedtak:

Styrking av barnehagene

Kommunestyret ber om at ekstra pedagogressurs i barnehagene legges inn i budsjettet ref. vedtak fra kommunestyret sak 80 den 29.08.2022.

Leirskole

Kommunestyret ber om at leirskoletilbudet i kommunen opprettholdes med samme nivå som i dag.

Verbalvedtak

Kommunestyret viser til verbalvedtak fra desember 2019 og ber kommunedirektøren om å fortsette arbeidet med å få ned lønnskostnader, med aktivt bruk av personalråd jf. Retningslinjer for omstilling og nedbemanning. Vi ber om å få fremlagt konkrete nedbemanningsplaner for den enkelte avdeling så snart som mulig i 2023.

Partsarbeid

Kommunestyret påpeker viktigheten av god kommunikasjon og partsarbeid helt ut i den enkelte enhet og avdeling, for å klare å gjennomføre de prioriteringer og konsekvenser som vil bli vedtatt.

Legesamarbeid

Kommunestyret bed administrasjonen utgreie eit framtidig legesamarbeid med Nome kommune med tanke på dekking av vakansar og permisjonar (jf. Fagplan for legetenesta i Midt-Telemark og Omsorgstrappa for Midt-Telemark)

Organisasjonsstruktur - Skolestruktur

Kommunestyret ber kommunedirektøren om ei utgreiing av *skulestrukturen* i kommunen. Utgreiinga skal sjå på både skule og barnehage og avklare kva som løner seg i eit langtidsperspektiv med tanke på skulekrinsar; talet på born; vaksentettleik; alternative opplæringsarenaer; samarbeid på tvers av einingar; utnytting av bygg; eventuell samlokalisering på tvers av barnehage-skule. Utgreiinga må vurdere både økonomi og kvalitet i skule og barnehage. Utgreiinga skal utførast av eit partssamansett utval slik at prosessen har vore inkluderande og open før saka kjem tilbake til politisk handsaming. Fokus skal gå på bedre utnytting av dei ressursane man har heller enn nedlegging av oppveksttilbudet.

Kommunestyret ber kommunedirektøren om ei utgreiing av *strukturen på institusjonsplassar* innanfor helse i kommunen. Utgreiinga må vurdere både økonomi og kvalitet på det samla tenestetilbudet, om ulike tenestenivå kan samlokaliseras og kva som løner seg i eit langtidsperspektiv ut frå den demografiske utviklinga. Utgreiinga må vurdere ulike former for samarbeid med andre kommunar. Utgreiinga skal utførast av eit partssamansett utval slik at prosessen har vore inkluderande og open før saka kjem tilbake til politisk handsaming. Fokus skal gå på bedre utnytting av dei ressursane man har heller enn nedlegging av institusjonstilbudet.

Heltidskultur

Arbeidet med å iverksette heltidskultur **fortsetter i hele kommunen.**

Klimatiltak

Kommunestyret støtter opp om de forslagene til energisparing som ligger inne i økonomiplanen. Det burde vurderes om det kan være lønnsomt, både økonomisk og i forhold til klima, å være enda mer

offensive i omlegging til solcelle og evt. øvrig energibesparende tiltak. Dette både for egen bruk, men også som en kommersiell produsent av fornybar strøm for salg.

Kommunestyret er særlig bekymret for kommunens Co2 utslipp, og oppnåelse av målet om kutt i Co2. Kommunestyret anbefaler at det iverksettes et interkommunalt samarbeid for å kartlegge og nå målene om kutt i kommunenes Co2 utslipp.

Kommunestyret foreslår at undersøkes om det kan og vil være lønnsomt å etablere et biogass-anlegg i Midt-Telemark, evt. i samarbeid med andre kommuner.

Kommunestyret det kan være hensiktsmessig å kartlegge bilbruk i kommunen, for å vurdere hvorvidt det er mest kostnadsvarende å lease eller eie biler.

Kommunestyret støtter videre opp formannskapetets vedtak om å gå fra å leie til å eie bygg.

Samarbeid Nome

Kommunestyret ber kommunedirektøren opprette dialog med Nome kommune med tanke på drøfting av muligheter for samarbeid innenfor helse- og omsorg.

Det kan være innenfor

- institusjonstilbud
- rus- og psykiatri
- demensomsorg
- Prosjekt med heltidsstillinger
- Annet

Samarbeidet forutsetter at begge kommuner kan oppnå gevinster.

Offentlig toalett

Det overføres kr 100.000 fra opprusting av kommunale bygg til offentlig toalett i Bø sentrum.

Budsjett 2023 - Økonomiplan 2023-26

1. Økonomiplan 2023-26 vedtas med de tiltak og økonomiske rammeforutsetninger som går fram av kommunedirektøren sitt forslag.
2. Økonomiplanen for 2023-26 vedtas med det netto rammebeløp for de 4 ulike sektorområdene som går fram av bevilgningsoversikt i drift i kapittel 5.3 i økonomiplandokumentet.
3. Første året i økonomiplanen vedtas som kommunens årsbudsjett for 2023 med en samlet netto ramme til bevilgning drift på kr 741,962 mill, jfr. Bevilgning drift i kapittel 5.3 i økonomiplandokumentet, og en brutto utgiftsramme på kr 48,4 mill for investeringsbudsjettet, jfr. sum investeringsutgifter i Bevilgningsoversikt investering i kapittel 8.1 i økonomiplandokumentet.
4. Rammen for investeringer i anleggsmidler (investeringsrammen) for 2023 fastsettes til kr 44,5 mill, jfr. Linje 1 i bevilgningsoversikt investering, fordelt på enkeltprosjekter i samsvar med spesifikasjonen i kapittel 8.2.6 i økonomiplandokumentet. Kommunestyret vedtar en låneramme på kr 39,96 mill for finansiering av årets investeringsprosjekter. Kommunestyret vedtar at det i tillegg skal tas opp kr 20 mill. i startlån i Husbanken.
5. Skatt på inntekt og formue for forskuddspliktige skatteyttere skrives ut på grunnlag av lovens maksimum.
6. Eiendomsskatt
  - a. Det skrives ute eiendomsskatt med hjemmel i esktl. §§ 2 og 3. Eiendomsskattene skrives ut på faste eiendommer i hele Midt-Telemark kommune, jfr. § 3 a).
  - b. Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med 5 syvdeler i 2022 (overgangsregel til esktl. §§3 og 4 første ledd første punkt)
  - c. For utskrivning av skatt på boligeiendommer benytter Midt-Telemark kommune Skatteetatens formuesgrunnlag for de boligene hvor dette er beregnet, jfr. esktl. § 8 C-1.
  - d. Generell skattesats settes til 4,6 promille, jfr. esktl. § 13

- e. For bolig og fritidseiendommer settes satsen til 4,0 promille i Midt-Telemark kommune.
  - f. Skattesatsen på det særskilte skattegrunnlaget 4,6 promille
  - g. Eiendomsskatten betales i fire eller tolv terminer, jfr. esktl. § 25.
  - h. Det benyttes ikke bunnfradrag, jfr. esktl § 11.
7. Kommunestyret fastsetter satser for gebyr, avgifter og egenbetaling slik det framgår av vedlagte hefter. Endringene gjelder fra årsskiftet 2022/2023 dersom ikke annet er spesielt angitt.
8. Kommunestyret godkjenner en trekkrettighet for kassakreditt på kr 80 mill.

Midt-Telemark kommune legger fram et klimabudsjett som del av neste års budsjett- og økonomiplan.

Kommunestyret vedtar hele budsjettet og økonomiplanen med de de endringer og tillegg som er gjort i saken.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	8
1.1. Kommunedirektørens innledning.....	8
2022/2023	8
KOSTRA og merforbruk.....	8
Årsverk.....	8
1.2 Kommunedirektøren sine føringer for økonomiplanperioden.....	8
2. Grunnlagsdata	10
2.1 Økonomiplanen er handlingsdel til samfunnsplanen	10
2.2 Befolkningsutvikling.....	11
2.2.1 Prognoser	11
2.2.2 Demografi	12
2.2.3 Folkehelse.....	13
3. Organisering av Midt-Telemark kommune.....	14
3.1 Årsverk.....	14
3.1.1 Aktive årsverk	14
3.2 Arbeidsgiverstrategi	14
3.3 Visjon, verdier og etikk	15
3.3.1 Verdigrunnlag for Midt-Telemark kommune: Raushet	15
3.4 Sykefravær.....	15
3.4.1 Styrke og forebygge.....	15
3.5 Heltidskultur	15
3.5.1 Kommunens mål i arbeidsgiverstrategien	15
3.5.2 TØRN.....	16
4. Kommuneplanens samfunnsplan – overordnede mål og strategier	17
4.1 Saman - demokrati, identitet og samskaping	17
4.2 Skapar – attraktivitet for næring, bustad og besøk	18
4.3 Vi – livskvalitet og levekår	19
4.4 Framtida – innovativt, smart og grønt Midt-Telemark.....	21
5. Driftsbudsjettet 2023 – 2026.....	23
5.1 Regjeringens kommuneopplegg for 2023	23
5.2 Driftsbudsjettet 2023	25
5.2.1 Forutsetninger for kommunens budsjett 2023	25
5.2.2 Gebyrer og betalingssatser 2023.....	25
5.3 Obligatoriske oppstillinger med kommentarer	26
5.4 Frie inntekter	28

5.5	Finansinntekter og finansutgifter	28
	<i>Netto avsetning til fond</i>	30
	<i>Til finansiering av investeringer</i>	30
	<i>Sum bevilgninger drift</i>	30
5.6	Utvikling i økonomiplanperioden	30
6.	Sektorenes økonomi og satsingsområder	32
6.1	Stab / Assisterende rådmann	32
	6.1.1 Om Sektoren	32
	6.1.2 Økonomiske nøkkeltall (Vises under ett for stabsavdelingene	32
	6.1.3 Kommuneplanens handlingsdel	33
6.2	Oppvekst	34
	6.2.1 Om sektoren	34
	6.2.2 Økonomiske nøkkeltall	34
	6.2.3 Kommuneplanens handlingsdel	35
6.3	Helse og omsorg	38
	6.3.1 Om sektoren	39
	6.3.2 Økonomiske nøkkeltall	42
	6.3.3 Kommuneplanens handlingsdel	42
6.4	Teknisk	45
	6.4.1 Om sektoren	45
	6.4.2 Økonomiske nøkkeltal inkl VAR priser	47
	6.4.3 Kommuneplanens handlingsdel	48
6.5	Midt-Telemark kyrkjelege fellesråd	48
6.6	Interkommunale samarbeid	49
	6.6.1 Barnevern	49
	6.6.2 PPT	49
	6.6.3 Kommuneoverlege	49
	6.6.4 Midt-Telemark IKT	49
	6.6.5 Nome og Midt-Telemark Landbrukskontor	50
	6.6.6 Midt-Telemark Næringsutvikling AS (MTNU)	50
	6.6.7 NAV Midt-Telemark og Nome	50
	6.6.8 Nome og Midt-Telemark brann og redning (NMTBR)	51
	6.6.9 IRMAT AS	52
7.	Investeringsbudsjettet 2022 – 25	53
	7.1 Obligatorisk oppstilling	53
	7.2 Investeringsbudsjettet 2022	53

7.2.1 Årets finansieringsbehov	53
7.2.2 Sum ekstern finansiering	53
7.2.3 Utviklingen av startlån	54
7.2.4 Utviklingen av øvrige lån	54
7.2.5 Netto lånegjeld (fratrukket pensjonsforpliktelser, utlån og ubrukte lånemidler) i % av driftsinntektene	54
7.2.6 Investeringer i 2023	55
7.2.7 Kommentarer 2023.	55
7.2.8 Annet	58
8. Statsbudsjettet, handlingsregler og begrepsforklaringer	58
8.1 Statsbudsjettet	58
8.2 Finansielle måltall	58
8.3 Begrepsforklaringer	58
8.3.1 Kommuneloven	59
8.3.2 Kommunale resultatbegreper	59
9. Tilskudd til lag, organisasjoner og næring	61

Figurer

Figur 1 Befolkning per 1. januar i Midt-Telemark kommune (sammenslåtte tidsserier for Bø og Sauherad før 2020)	11
Figur 2. SSBs prognosene (hel linje) for befolkningsutvikling i Midt-Telemark fram mot 2033 vist sammen med Telemarksforskings prognoser (stiplet linje) for befolkningsutvikling justert for hvor attraktiv kommunen vil være (lav, nøytral, høy og historisk attraktivitet)	12
Figur 3- Utvikling i langsiktig gjeld inkl. VAR og aksl. startlån 2020-2026	54

Tabeller

Tabell 1-Aktive årsverk i Midt-Telemark kommune(Jf. BI rapport)	14
Tabell 2- Gjennomsnittlig stillingsprosen for alle ansatte	15
Tabell 3- Gjennomsnittlig stillingsprosent alle ansatte i Helse og mestring	16
Tabell 4 -SAMAN - mål og strategier	17
Tabell 5 - SAMAN - styringsindikatorer	18
Tabell 6 - SKAPAR - mål og strategier	19
Tabell 7 - SKAPAR - styringsindikatorer	19
Tabell 8 - VI - mål og strategier	20
Tabell 9 - VI - styringsindikatorer	21

Tabell 10 - FRAMTIDA - mål og strategier	22
Tabell 11 - FRAMTIDA - styringsindikatorer	22
Tabell 12 - Samlet korleksjon i rammetilskuddet.....	24
Tabell 13 - Anslag for frie inntekter.....	24
Tabell 14 - Bevilgning drift.....	26
Tabell 15- Drift fordelt på rammeområder.....	27
Tabell 16 - Økonomisk oversikt	27
Tabell 17 - Overgangsperiode skattesatser	28
Tabell 18 – Budsjetttrenteestimati prosent.....	29
Tabell 19 - Budsjetttrenteestimat. Tall i tusen	29
Tabell 20 - Gjelds- og avdragsprofil i planperioden.....	29
Tabell 21 - Økonomiske nøkkeltall STAB	32
Tabell 22 - Prioriterte områder STAB	33
Tabell 23- Økonomiske nøkkeltall Oppvekst	35
Tabell 24 - Prioriterte området Oppvekst	37
Tabell 25 - Økonomiske nøkkeltall Helse og mestring.....	39
Tabell 26 - Prioriterte områder Helse og mestring.....	45
Tabell 27 - Økonomiske nøkkeltall inkl VAR priser	47
Tabell 28 - Gebyrendringer.....	48
Tabell 29 - Prioriterte området Teknisk.....	48
Tabell 30- Bevilgningsoversikt investering	53
Tabell 31 - Investeringer i 2023	55
Tabell 32 - Kommentarer til investeringer	57
Tabell 33 - Finansielle måltall	58
Tabell 34 - Tilskudd til lag, organisasjoner og næring	61

1. Innledning

1.1. Kommunedirektørens innledning

Helt siden kommunesammenslåingen 1. januar 2020 har det vært utfordrerne å skape balanse mellom inntekter og utgifter i Midt-Telemark kommune. Gjennom statsbudsjettet får kommunen sine frie inntekter som består av skatteinntekter og rammetilskudd. I tillegg får kommunen inntekter fra noen tjenester som leveres til innbyggere.

2023 byr på utfordringer. Vår største utfordring er å få ned utgiftene slik at de er tilpasset inntektene vi har. Det er krevende i et år som etter alt å dømme vil bli preget av ytterligere reduksjoner i frie inntekter, økt rente og økte energikostnader.

2022/2023

Kommunen har allerede gjennomført en rekke tiltak for å skape balanse i økonomien. I første tertial 2022 ble det rapportert en prognose som viste et merforbruk på om lag 1 %. Med økte utgifter, spesielt til strøm og legevikarer, ble dette justert til om lag 2% i andre tertial.

Med dårligere rammebetingelser i 2023, er vi tilbake på start med en utfordring på om lag 50 millioner kroner (5%). Nye rammebetingelser har slik sett «spist opp» de innsparingene som er gjennomført.

KOSTRA og merforbruk

Det gjennomføres hvert år KOSTRA-analyser for å se hvor kommunen bruker mer eller mindre penger på sin tjenesteproduksjon, enn hva sammenlignbare kommuner gjør. Disse analysene viser at kommunen bruker mer penger på områdene pleie og omsorg og kommunehelse enn det behovet for tjenester skulle tilsi. Områdene sosialtjeneste, barnevern og grunnskole peker seg også ut med merforbruk. Område barnehage viser en motsatt tendens.

Tiltakene som er foreslått er konsentrert mot de tjenesteområdene der det er et antatt merforbruk.

Årsverk

Når vi legger til grunn scenarier for framtidig årsverksforbruk (2030) ser vi at behovet er svakt avtagende i barnehage og skole og økende innenfor pleie og omsorg.

En tilnærming må derfor være å redusere ressursbruken innenfor pleie og omsorg så fort som mulig, for så å øke denne på sikt. Innenfor området barnehage bør ressursituasjonen som et minimum holdes på dagens nivå for så å tilpasse seg framtiden. Innenfor området grunnskole må kostnadene noe ned.

En av de største utfordringene som ligger foran oss er å skaffe tilveie nok kompetent personell til veksten i helse- og omsorgssektoren. Det å få flest mulig til å jobbe heltid er derfor viktig. Kommunen vil fortsette sin satsing på heltidskultur gjennom TØRN-prosjektet og videreføre metodikken etter at prosjektet er ferdig.

1.2 Kommunedirektøren sine føringer for økonomiplanperioden

Arbeidet med kostnadsreducerende tiltak videreføres med full styrke. Det er avgjørende at prosessene gjennomføres i godt samspill mellom politisknivå, administrative ledere og de ansatte. Et viktig redskap i dette samspillet er partsarbeid. Vi skal sikre god involvering av tillitsvalgte og vernetjenesten.

Det er gjort flere strukturelle grep innenfor området Helse og mestring. Arbeidet vil videre konsentrere seg om å vurdere hvilket nivå tjenestene skal ha. I tillegg bør kapasiteten innenfor institusjon vurderes opp mot struktur.

Kommunen bruker noe mer penger på grunnskole enn sammenlignbare kommuner. Skolestrukturen bør derfor vurderes.

Utgiftene innenfor teknisk sektor er i stort en konsekvens av annen kommunal aktivitet eller gebyrbelagte tjenester. Det er, som et eksempel, viktig at alle tjenesteområder begrenser sin arealbruk. Noe som gir mindre kostnader til forvaltning, drift og vedlikehold i teknisk sektor.

Den største utgiften til kommunen er lønnsbudsjettet. For å skape balanse mellom inntekter og utgifter må arbeidet med reduksjon i antall årsverk fortsette. Lønnsbudsjettet er samtidig den viktigste økonomiske innsatsfaktoren i kommunen sin tjenesteproduksjon.

For å legge til rette for videre arbeid mot en kommune med god tjenesteproduksjon og en økonomi i balanse legger kommunedirektøren følgende prioriteringer til grunn:

1. Arbeidsmiljø, kultur og ledelse
2. Tjenestenivåvurderinger
3. Strukturendringer
4. Årsverksreduksjoner
5. «Investeringsstopp»

1.3 ROBEK

ROBEK (Register om betinget godkjenning og kontroll) er et register over kommuner og fylkeskommuner som er i økonomisk ubalanse.

For Midt – Telemark kommune er faren for å bli meldt inn absolutt til stede.

Budsjett for 2023 og økonomiplan for 2023-2026 er lagt opp for å unngå å bli meldt inn. Det betinger at tiltak blir fulgt opp og at de får ønsket effekt.

Planen legger opp til et positivt driftsresultat mot slutten av perioden. Da det er knyttet stor risiko til gjennomføring av tiltakene, kan likevel et slikt resultat måtte vente.

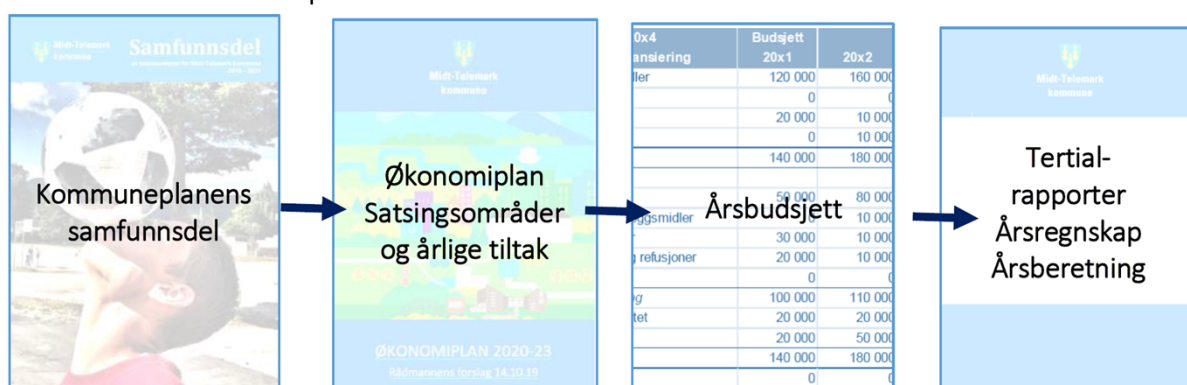
Denne planen legger opp til at vi driver kommunen videre som om vi skulle vært meldt inn i ROBEK, men vi gjør det etter eget initiativ.

Per Dehli
Kommunedirektør

2. Grunnlagsdata

2.1 Økonomiplanen er handlingsdel til samfunnsplanen

Kommunestyrene i Bø og Sauherad vedtok kommuneplanens samfunnsdel 2019-2031 for Midt-Telemark kommune (MTK). Planstrategi for Midt-Telemark 2020-23 ble vedtatt av kommunestyret i Midt-Telemark 25.5.20. I planstrategien vedtok kommunestyret at samfunnsdelen skal videreføres slik den er. Økonomiplanen er handlingsdelen til kommuneplanens samfunnsdel og viser hvilke tiltak som skal gjennomføres på kort og lang sikt for å nå målene i samfunnsdelen. Kapittel 4 fremhever mål og strategier fra samfunnsdelen og indikatorer for måloppnåelse. Sektorenes tiltak for oppfølging av samfunnsdelen finnes i kapittel 6.

2.2 Befolkningsutvikling

1.1.2022 var det 10 539 registrerte innbyggere i Midt-Telemark kommune. Det er en totalvekst fra 2021 til 2022 på 78 personer. I tillegg til registrerte innbyggere, kommer ca. 2400 studenter ved USN Campus Bø.

Figur 1 Befolkning per 1. januar i Midt-Telemark kommune (sammenslåtte tidsserier for Bø og Sauherad før 2020).

2.2.1 Prognoser

SSBs mest optimistiske prognose viser at folketallet i kommunen kan øke med rundt 1382 innbyggere fram mot 2032 (figur 2. – grønn hel linje). Dette scenario er imidlertid svært optimistisk, det vil bety at befolkningsveksten i Midt-Telemark er litt høyere framover enn den som preget perioden fra 2009 til 2019. Årsaken til den høye befolkningsveksten den gang er i all hovedsak høy nettoinnflytting og høy nettoinnvandring.

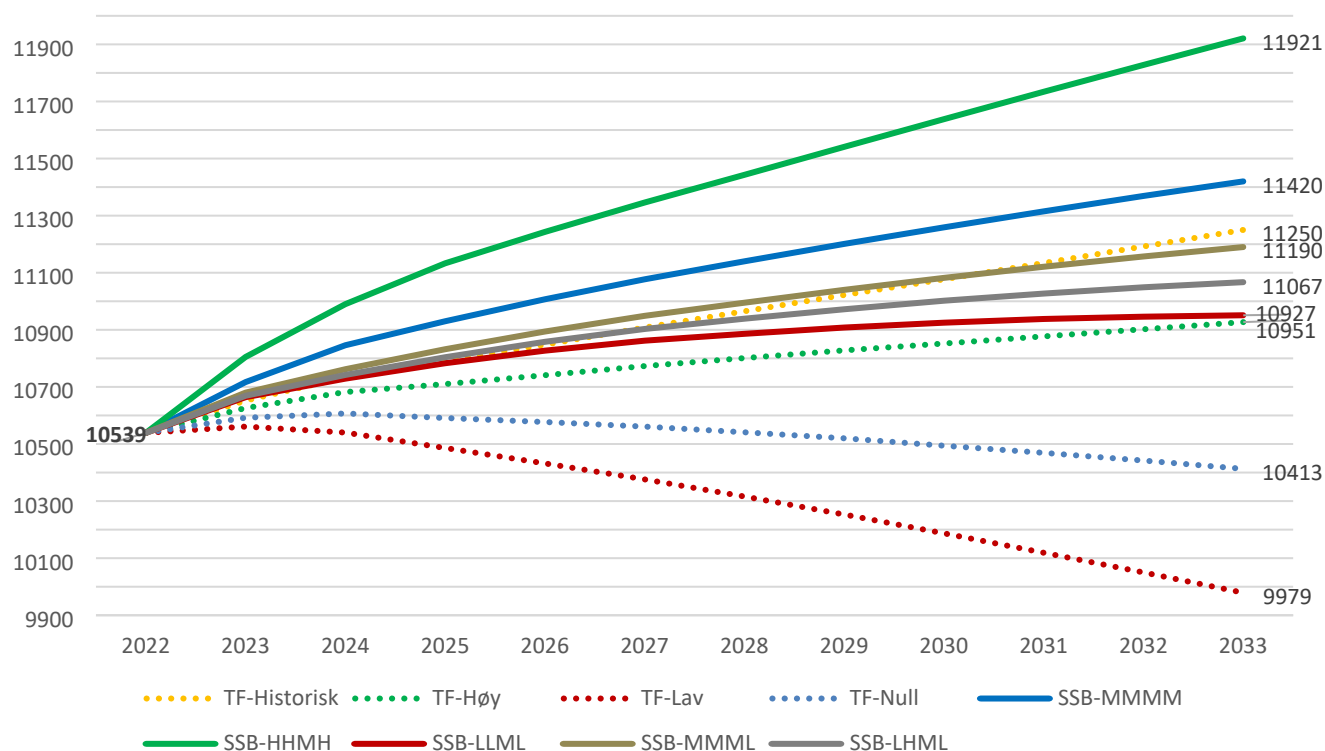
Det er svært usikre tider i Europa og i store deler av verden for øyeblikket og det gjør det enda vanskeligere å spå framtidig innvandring til Norge og dermed og til Midt-Telemark. Det er nettopp innvandring og ikke innenlandsk flytting som bidro til nettoinnflytting i Midt-Telemark kommune i 2021. I årene 2019 og 2020 har Midt-Telemark opplevd innenlandsk utflytting.

Sett på SSBs i alt 9 scenarier for befolkningsutvikling virker det imidlertid usannsynlig med befolkningsnedgang i Midt-Telemark kommune de neste 10 år.

SSB mest pessimistiske scenarier viser en svak vekst: 66 (ingen flytting), 412 (lav nasjonal vekst), 406 (ingen nettoinnvandring), 528 (sterk aldring) og 651 (lav nettoinnvandring) personer.

Telemarksforskning sine scenarier viser imidlertid at nedgang i befolkningen kan være en mulig utvikling, dersom Midt-Telemark skulle vise seg å være mye mindre attraktiv for bosetning enn det har vært tidligere. Selv med en attraktivitet over snittet spår Telemarksforskning en mye lavere befolkningsvekst framover enn den som har preget Midt-Telemark de siste 10 årene.

Befolkningsvekst i en 10års perspektiv

SSB	Telemarksforskning
Hovedalternativet (MMMM)	Lav attraktivitet (TF-Lav)
Høy nasjonal vekst (HMMH)	Høy attraktivitet (TF-Høy)
Lav nasjonal vekst (LLML)	Historisk attraktivitet siste 10 år (TF-Historisk)
Lav nettoinnvandring (MMML)	Middels attraktivitet (TF-null)
Sterk aldring (LHML)	

Figur 2. SSBs prognosene (hel linje) for befolkningsutvikling i Midt-Telemark fram mot 2033 vist sammen med Telemarksforskings prognoser (stiplet linje) for befolkningsutvikling justert for hvor attraktiv kommunen vil være (lav, nøytral, høy og historisk attraktivitet)

2.2.2 Demografi

Aldersfordelinga for den framtidige befolkningen er avgjørende for behovet for kommunale tjenester. Dette er beskrevet i eget notat vedlagt årets budsjett «Notat: Befolkningsframskrivninger (2022-2026) i ulike alders-/omsorgsgrupper. Oktober 2022). Hovedresultatene for forventet befolkningsutvikling i ulike aldersklasser fram mot 2026 er:

- 0-5 år (Barnehage): Mest sannsynlig med stagnasjon eller nedgang
- 6-12 år (Barneskole): Mest sannsynlig med nedgang
- 13-15 år (Ungdomsskole): Mest sannsynlig med stagnasjon eller liten økning
- 61-70 år (Omsorgsgruppe 1): Svak vekst
- 71-80 år (Omsorgsgruppe 2): Vekst. Opptil 50 flere potensielle brukere fram mot 2026
- > 80 år (Omsorgsgruppe 3): Sterk vekst. Opptil 110 flere potensielle brukere fram mot 2026

2.2.3 Folkehelse

Sentrale mål i folkehelsearbeidet er å fremme helse og trivsel for alle, forebygge sykdom og skader og bidra til å utjevne sosiale helseforskjeller. Det er store sosiale helseforskjeller både knyttet til psykiske og fysiske helseplager. En ser også sosiale forskjeller knyttet til deltakelse i fritidsaktiviteter, skoleprestasjoner, gjennomføring av videregående skole, livsstil og levealder. Andelen barn som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt, er noe høyere i Midt-Telemark enn i landet som helhet. Videre er forskjellen i forventet levealder mellom de som har grunnskole og de som har videregående eller høyere utdanning, noe større i Midt-Telemark enn i landet som helhet. Rundt 12% av unge mellom 16 og 25 år er ikke i arbeid eller utdanning, og er særlig utsatt for å havne varig utenfor arbeidslivet og oppleve utenforskap.

Psykiske helseplager

Blant barn, unge og voksne rapporteres det om en økning i psykiske helseplager. Psykiske vansker er knyttet til frafall fra videregående, og psykiske plager er hovedårsak til uføretrygd blant unge. Dette er bekymringsverdig når vi vet hvilken betydning utdanning og arbeid har for individets livssjanser og fremtidig helse. Forebygging og helsefremming knyttet til psykisk helse er viktig for å forhindre sosial ekskludering og utenforskap, og for å fremme trivsel og livskvalitet for hele befolkningen. God psykisk helse blant voksne spiller også en viktig rolle i barn og unges oppvekstvilkår.

Aldrende befolkning

Andelen innbyggere over 67 år øker betydelig fram mot 2040. Kommunen får ansvar for tjenester til flere brukere med store og sammensatte behov. Demenssykdom rammer stadig flere, noe som også berører mange pårørende. Dette vil kreve økt bruk av helse- og velferdstjenester. Samtidig blir det færre yrkesaktive pr. pensjonist. Det må derfor satses på forebygging og mestring, velferdsteknologi, bedre utnytting av ressursene og tilrettelegges for at innbyggerne kan bo hjemme lengst mulig. Dette er bakgrunnen for Leve hele livet-reformen, som kommunen er forpliktet til å følge opp lokalt. Målsettingen i Leve hele livet-reformen er todelt; en god alderdom der man kan være selvstendig og mestre livet lenger, og ha trygghet for at man får god hjelp når man har behov for det.

3. Organisering av Midt-Telemark kommune

3.1 Årsverk

3.1.1 Aktive årsverk

Det rapporteres på aktive årsverk, dette er gjort siden 2021. Aktive årsverk viser alle stillingsprosjenter som utløser lønn, uavhengig om de er faste eller midlertidige. Aktive årsverk er mer korrekt i forhold til hva som faktisk utløser ressursbruk, ikke minst bruk av vikarer.

Sektor nr.	Sektor navn	2. tertial 2020	3. tertial 2020	1. tertial 2021	2. tertial 2021	1. tertial 2022	2. tertial 2022
	Midt – Telemark	851	838	820,3	814,9	847	863
1	Politisk styring, Personal og Org.utv., Økonomi og Digitalisering	47,8	43,7	78,5	77,9	91	90
2	Oppvekst	285,1	284,9	310,6	301,1	302	316
3	Helse og omsorg	383,1	377,2	362,6	369,6	387	383
4	Teknisk	59,4	59,9	68,6	66,3	68	71
5*	Samfunnsutvikling	75,7	72,3	0	0		

(*) opphørt : Kultur og NAV flytta til sektor 1, SKI flytta til sektor 2, Landbruk flytta til sektor 4

Tabell 1-Aktive årsverk i Midt-Telemark kommune(Jf. BI rapport)

Tabellen viser at MTK har 863 aktive årsverk ved 2. tertial, dette er en økning på 12 årsverk fra utgangen 2. tertial 2020. Det ble virksomhetsoverført 16,3 årsverk knyttet til barnehage og Gullbring kulturhus. Disse årsverkene er inkludert i tallene for 2022. En reell nedgang er 4,3 årsverk eller 0,5 % fra 2. tertial 2020.

3.2 Arbeidsgiverstrategi

MTK følger arbeidsgiverstrategi 2020-2025 som skal bidra til å nå målene i samfunnsplanen.

Satsingsområdene er:

- Lederskap
- Kompetanse
- Partsarbeid
- Innovasjon og heltidskultur

Prioriterte tiltak i 2023:

- Lederutvikling
- Økonomistyring
- Heltidskultur
- Arbeidsmiljø og sykefravær

3.3 Visjon, verdier og etikk

«Sammen skaper vi framtida» er visjonen i samfunnsdelen og er bærende for utviklingen av kommunen som organisasjon.

Ansatte, folkevalgte og tillitsvalgte på alle nivå i kommunen har et selvstendig ansvar, for at vår adferd er i tråd med kommunen sine verdier og etiske retningslinjer.

3.3.1 Verdigrunnlag for Midt-Telemark kommune: Raushet

Verdien uttrykker en forventning til oss selv, som leder, folkevalgt og medarbeider. Verdien og verdisetningene skal i perioden ligge til grunn for samspillet internt og eksternt, og bidra til en tillitsskapende organisasjonsstruktur.

Raushet i Midt-Telemark kommune er å:

- hjelpe hverandre
- Lytte til hverandre
- Unne andre fremgang
- Våge åpenhet
- Ta et skritt tilbake og reflektere før vi uttaler oss
- Være tydelige og sette grenser med vennlighet
- Våge å feile, og tillate andre å feile

3.4 Sykefravær

Målsettingen for økonomiplanperioden er å redusere sykefravær til et nivå på under 7%. Arbeidet med sykefravær viser en positiv utvikling. Fokus for arbeidet med sykefravær vil i 2023 være god ledelse. Målsettingen for 2023 er et sykefravær på 8%.

3.4.1 Styrke og forebygge

Programmet «People at work» tas i bruk. Dette er et oppfølgingsverktøy med fokus på samhandling mellom leder og medarbeider. Bedre dialog skal resultere i bedre arbeidsmiljø som vi skal måle gjennom markant nedgang i arbeidsrelatert sykefravær.

3.5 Heltidskultur

3.5.1 Kommunens mål i arbeidsgiverstrategien

Kommunen sitt mål er en gjennomsnittlig stillingsprosent på 86-90% og en heltidsandel på 71-80%. Dette betegnes som en sterk heltidskultur med de gevinstene dette gir på arbeidsmiljøet, tjenestekvalitet og økonomi.

Tabellene under viser gjennomsnitt stillingsprosent fra 2016-2021 for hele Midt-Telemark kommune Tallene er fra PAI 2021 (personaladministrativt informasjonssystem) tallene fra KS

Tabell 1A. Antall ansatte blant Alle i Alle sektorer, Alle etter stillingsstørrelse i 3817 Midt-Telemark						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
0% til 29,9%	139	121	98	86	75	74
30% til 49,9%	65	46	53	61	58	64
50% til 79,9%	237	254	244	242	237	214
80% til 99,9%	163	165	182	178	192	217
100%	382	411	429	472	471	471
Totalt	986	997	1 006	1 039	1 033	1 040
Gj.snitt. Stillingsstørrelse	72,5 %	75,0 %	77,0 %	78,6 %	79,4 %	79,8 %

Tabell 2- Gjennomsnittlig stillingsprosen for alle ansatte

Gjennomsnitt stillingsprosent for ansatte som jobber turnus

Tabell 1A. Antall ansatte blant Alle i Helse og omsorg, Alle etter stillingsstørrelse i 3817 Midt-Telemark (Turnus)						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
0% til 29,9%	110	86	74	61	50	41
30% til 49,9%	28	13	16	30	25	39
50% til 79,9%	145	144	129	130	128	115
80% til 99,9%	65	61	72	68	84	91
100%	68	73	77	97	99	99
Totalt	416	377	368	386	386	385
Gj.snitt. Stillingsstørrels	59,1 %	62,9 %	65,9 %	68,3 %	71,0 %	71,7 %

Tabell 3- Gjennomsnittlig stillingsprosent alle ansatte i Helse og mestring

3.5.2 TØRN

TØRN er et KS-prosjekt som har som mål å finne ny og bedre organisering av arbeidet med arbeidstidsordningene innenfor pleie- og omsorgstjenestene. Arbeidet blir avsluttet og evaluert i 2023, men vi skal bruke metoden videre for å nå kommunen sine mål om heltidskultur.

4. Kommuneplanens samfunnsplan – overordnede mål og strategier

Kommuneplanens samfunnsdel for 2019-2031 tar utgangspunkt i fire satsingsområder som bygger på visjonen *Vi skaper framtida saman*:

- SAMAN - demokrati, identitet og samskaping
- SKAPAR – attraktivitet for næring, bustad og besøk
- VI – livskvalitet og levekår
- FRAMTIDA – innovativt, smart og grønt Midt-Telemark

Under hvert satsingsområde er det fastsatt mål for hvordan kommunen både som samfunn og organisasjon skal utvikles og strategier for hvordan målene skal nås. Målene er i stor grad tverrfaglige, og måloppnåelse krever tverrsektorielt samarbeid internt og samarbeid med eksterne aktører og frivilligheten. Økonomiplanen utgjør handlingsdelen av kommuneplanen og viser tiltak som skal gjennomføres i økonomiplanperioden for å nå målene. Nedenfor er mål og strategier fra samfunnsdelen vist, og under hver sektor (kap 6) går det fram hvilke tiltak som skal gjennomføres innenfor sektoren for å nå målene.

Evaluering av måloppnåelse skjer gjennom et sett styringsindikatorer. Dette er målbare indikatorer som skal vise effekten av gjennomførte tiltak. Under målene for hvert satsingsområde er det vist et utvalg av styringsindikatorer. Disse viser status i dag, hvilket nivå indikatoren bør ligge på (grønt trafikkllys) i økonomiplanperioden og hvilket nivå som krever at det blir iverksatt tiltak (gult), evt strakstiltak (rødt). Måloppnåelse vil bli evaluert i årsrapporten. Utvalgte indikatorer er de som er vurdert som mest relevante for å vise status innenfor de ulike satsingsområdene, og utvalget er basert på de mest tilgjengelige og lettest sammenlignbare indikatorene fra år til år.

4.1 Saman - demokrati, identitet og samskaping

Mål og strategier for satsingsområdet:

Mål	Strategi
1.1 Innbyggere i Midt-Telemark opplever tilhørighet til ny kommune	1.1.1 Sikrer medvirkning i alle planer og utviklingsprosjekt
	1.1.2 Sikrar barn og unge innverknad i saker som angår dei
	1.1.3 Legg til rette for naudsynt digital infrastruktur og kompetanse hos innbyggerane
	1.1.4 Gir innsikt i prosessar, resultat og prioriteringar gjennom digitale løysingar
	1.1.5 Etablerer felles møteplassar for ungdom frå heile kommunen
	1.1.6 Har ein tydeleg grafisk profil i møte med innbyggerane
1.2 Midt-Telemark har en sterk og aktiv frivillig sektor	1.2.1 Kartlegg aktivitet i frivillig sektor og potensialet for samskaping med kommunen
	1.2.2 Samarbeid med frivillig sektor om forutsigbare rammevilkår
	1.2.3 Høyrer frivillig sektor i aktuelle saker
	1.2.4 Samarbeider og har regelmessig dialog med frivillige lag og organisasjonar
1.3 Kommune, næringsliv og innbyggerar har tillit til kvarandre	1.3.1 Kommuniserer tydeleg og opent med innb. og gir rom for deltaking
	1.3.2 Legg til rette for innsyn og openheit i beslutingsprosessar
	1.3.3 Etablerer forum for samarbeid mellom kommune, næringsliv og USN
	1.3.4 Har fokus på rettstryggleik og lik behandling ved utøving av offentleg mynde og arbeid i tråd med vedtatte planar

Tabell 4 -SAMAN - mål og strategier

Styringsindikatorer for satsingsområdet:

Styringsindikator	Siste status	Godkjent	Krever tiltak	Krever strakstiltak
Valgdeltakelse ved kommunestyrevalg (i prosent)	58,9 %	> 60 %	50-60 %	<50 %
Andel ungdom som er fornøyd med lokalmiljøet (i prosent)	69 %	> 60 %	50-60 %	<50 %
Andel ungdom som er organisert i fritidsorg. (i prosent)	54 %	> 65 %	55-65 %	<55 %
Andel sysselsatte blant innvandrere fra land i landgruppe 2, siste år (i prosent)	50,4 %	>60 %	50-60%	<50%
Sysselsettingsandel med demografiavvik, siste år (rangering blant 356 kommuner)	333.plass	<200.plass	200-300.plass	>300.plass

Tabell 5 - SAMAN - styringsindikatorer

4.2 Skapar – attraktivitet for næring, bustad og besøk

Mål og strategier for satsingsområdet:

Mål	Strategi
2.1 Folketalet i Midt-Telemark veks på høgde med landsgj.sn.	2.1.1 Utvikle lokalsamfunnet gjennom strategisk planlegging, risikovilje og gjennomføringskraft
	2.1.2 Legg til rette for eit var. bustadtilbod tilpassa behov og alder
	2.1.3 Vidareutviklar buss- og togtilbodet
2.2 Det etablerast 400 nye arbeidsplassar i Midt-Telemark kommune	2.2.1 Prioriterer utviklingsprosjekt og samhandling med eksterne aktører
	2.2.2 Styrkar samarbeid mellom næringsapparat, landbrukskontor og destinasjonsselskapet
	2.2.3 Legg til rette for nyetableringar og vidareutviklar eksisterande næringar
	2.2.4 Legg til rette for attraktive næringsareal
2.3 Midt-Telemark er ein attraktiv skule- og studiestad	2.3.1 Er ein aktiv vertskommune og gir eit godt tenestetilbod for elevar og studentar
	2.3.2 Etablerer samarbeidsfora med USN, SSN, Bø vgs og Sagavoll
	2.3.3 Samarbeid med aktørane på Campus Bø om vidareutvikling av campus og etablering av forskingspark
2.4 Bø sentrum er eit levande regionsenter for handel og utdanning i Vestfold og Telemark	2.4.1 Legg til rette for fortetting med bustad, næring og urbane kvalitetar i og i gangavstand til sentrum
	2.4.2 Vidareutviklar eit kompakt sentrum der detaljhandel er konsentrert til dagens handelssentrum
	2.4.3 Vidareutviklar kollektivknutepunktet Bø stasjon
	2.4.4 Prioriterer gåande, syklande og kollektivtrafikk for å stoppe veksten i lokal biltrafikk i sentrum og for å utvikle eit attraktiv sentrum
	2.4.5 Vidareutviklar Gullbring som eit regionalt kulturanlegg
	2.4.6 Arbeider for lokalisering av statlege arbeidsplassar til regionsenteret
2.5 Gvarv er eit levande lokal-senter for bustad, handel og næring i Midt-Telemark komm.	2.5.1 Legg til rette for fortetting med bustad, næring og attraktive møteplassar i og i gangavstand til sentrum
	2.5.2 Vidareutviklar kollektivknutepunktet Gvarv
	2.5.3 Lokaliserer offentlege tenestetilbod i sentrum
2.6 Midt-Telemark er eit attraktivt reisemål med Bø Sommarland og Telemarkskanalen som fyrstårn	2.6.1 Er ein aktiv vertskommune for reiselivet gjennom lokale og regionale destinasjonsselskap
	2.6.2 Støttar opp under satsingane langs aksene Lifjell-Bø Sommar-land-fruktbygda-Norsjø/Telemarkskanalen
	2.6.3 Legg til rette for vidareutvikling av Akkerhaugen som reisemål og knutepunkt for reiseliv knytt til Telemarkskanalen
	2.6.4 Prioriterer utvikling og vedlikehald av off. infrastruktur knytt til reisemål og attraksjonar
	2.6.5 Sikrar og legg til rette badeplassar og tilkomst til friluftsområde
	2.6.6 Legg til rette for utvikling og utviding av eks. hytteområde
2.7 Midt-Telemark er ein av landets fremste kulturkommunar	2.7.1 Legg til rette for at alle innbyggjarar har tilgang til eit godt og mangfaldig kulturtilbod
	2.7.2 Utviklar og styrkar den kulturelle grunnmuren som består av bibliotek, kulturskule, kulturhus med kino, museum og aktivitet i frivillige lag og org.
	2.7.3 Legg til rette for at idrett-, kunst- og kulturakt. har eigna lokale og anlegg

	2.7.4	Er ein aktiv og kompetent vertskommune for lokale og reg. kulturinst. og – arrangørar
	2.7.5	Tar vare på hist. identitet gjennom sikring og formidling av kulturarven

Tabell 6 - SKAPAR - mål og strategier

Styringsindikatorer for satsingsområdet:

Underkategori	Styringsindikator	Siste status	Godkjent	Krever tiltak	Krever strakstiltak
Arbeidsplasser	Relativ arbeidsplassvekst, siste år (rangering blant 356 kommuner)	141.plass	<100.plass	100-200.plass	>200.plass
Arbeidsplasser	Næringsattraktivitet, siste tiår (rangering blant 356 kommuner)	107.plass	<100.plass	100-200.plass	>200.plass
Befolkning	Befolkningsvekst, siste år (rangering blant 356 kommuner)	93.plass	<100.plass	100-200.plass	>200.plass
Kulturkommune	Kommunens rangering på kulturindeksen (rangering blant 356 kommuner)	49.plass	<50.plass	50-100.plass	>100.plass
Bosted	Bostedsattraktivitet, siste tiår (rangering blant 356 kommuner)	22.plass	<50.plass	50-100.plass	>100.plass
Reisemål	Overnattingstall fra reiselivsnæring, siste året	216792	>200 000	100 000-200 000	<100 000
Utdanning	Førsteprioritetssøkere til USN Campus Bø (SO)	1713	>2000	1500-2000	<1500

Tabell 7 - SKAPAR - styringsindikatorer

4.3 Vi – livskvalitet og levekår

Mål og strategier for satsingsområdet:

Mål	Strategi
3.1 Midt-Telemark kommune gir gode, effektive og tilpassa tenester til innbyggerane	3.1.1 Har ein arbeidsgivarstrategi som legg vekt på å rekruttere kompetanse og tilby større stillingar og gjer komm. i stand til å yte gode og effektive tenester
	3.1.2 Prioriterer tidleg innsats, førebygging og samarbeid systematisk på tvers av fagområde og tenester
	3.1.3 Integrerer digitale verktøy og velferdsteknologi i tenesteproduksjon, som gir betre trygghet for brukarane, betre tenestekvalitet og meir effektiv tenesteproduksjon
	3.1.4 Arbeider syst. med kvalitetsutv. i tenestene vha brukarmedv., undersøkingar, styringsdata og faglege retn.liner
3.2 Midt-Telemark kommune har ein oppvekstpolitikk som sikrar at minimum 85% av elevane fullfører vidaregåande skule	3.2.1 Aukar nivå på grunnskulepoeng ved å gi differensiert og tilpassa undervisning med høg kvalitet
	3.2.2 Arbeider systematisk med psykososialt miljø i skular, SFO og bhg
	3.2.3 Styrkar samarbeid mellom NAV, Oppfølgingstenesta og kommunen
	3.2.4 Vidareutviklar tidleg innsats og tverrfagleg samarbeid mellom bhg, skule og skulehelsetenesta ved målretta innsats og kompetanse
	3.2.5 Tar inn lærlingar i alle kommunale tenester
3.3 Innbyggerane i Midt-Telemark har eit aktivt og helsefremjande liv	3.3.1 Legg folkehelseperspektiv til grunn for all planlegging
	3.3.2 Bruker kulturtenestene aktivt i folkehelsearbeidet
	3.3.3 Vektlegg utjamning av sosial ulikskap ved utvikling av alle kommunale tenester
	3.3.4 Utviklar tilbodet for menneske med behov for kort- og langvarige og/ eller koordinerte tenester, med satsing på førebygging og lågterskel behandlingstilbod.
	3.3.5 Legg til rette for frivillig organisert og uorganisert aktivitet
	3.3.6 Sikrar areal til nærfriluftsliv og leik der folk bur
	3.3.7 Prioriterer utbygging og vedlikehald av gang- og sykkelnett
3.4 Innbyggerar i Midt-Telemark med behov for tilpassa tenester skal	3.4.1 Legg til rette for eit var. bustadtilb. der generasjonar kan møtast
	3.4.2 Utviklar heimetenesta for å ivareta med. og praktiske behov og tryggleik for heimebuande med nedsett funksjon og prioriterer aktivitetstilbod på dagtid for desse

	kunne bu heime så lenge som mogleg	3.4.3	Vidareutviklar og styrkar rehabiliteringstenesta
3.5	Alle har like høve til å delta i aktivitet i samfunnet uavhengig av funksjonsnivå, sosial, kulturell eller økonomisk bakgrunn	3.5.1	Tar imot flyktningar på nivå med statlege forventningar
3.5.2		Legg til rette for opne og inkluderande møteplassar	
3.5.3		Arbeider systematisk med kommunen som ein inkluderande arbeidsplass	
3.5.4		Utformar bygg, anlegg, aktivitetar og digitale tenester universelt slik at dei kan nyttast av alle med ulikt funksjonsnivå	

Tabell 8 - VI - mål og strategier

Styringsindikatorer for satsingsområdet:

Underkategori	Styringsindikator	Siste status	Godkjent	Krever tiltak	Krever strakstiltak
Oppvekst- og nærmiljø	Andel ungdomsskoleelever som er fornøyd med helsa si	63 %	>75%	50-75%	<50%
Oppvekst- og nærmiljø	Andel ungdomsskoleelever som er mye plaget av ensomhet	20 %	<10%	10-15%	>15%
Oppvekst- og nærmiljø	Andelen ungdomsskoleelever som opplever å bli mobbet hjemme eller på skolen	6 %	0%	0-5%	>5%
Oppvekst- og nærmiljø	Andelen ungdomsskoleelever som er fornøyd med lokalmiljøet	68 %	>75%	50-75%	<50%
Oppvekst- og nærmiljø	Andelen ungdomsskoleelever som er trygge når de ferdes i nærområdet sitt	89 %	>90%	80-90%	<80%
Barnehage	Barn med barnehageplass (Andel barn i barnehage i forhold til barn i barnehagealder)	93,28 %	>95%	90-95%	<90%
Barnehage	Barn per årsverk i kommunale barnehager, plassering på kommunebarometer	263.plass	<150.plass	150-200.plass	>200.plass
Barnehage	Andel kommunale barnehager som oppfyller pedagognormen	66,7 %	100%	80-100%	<80%
Barnehage	Andel heltidsansatte	47 %	>75%	50-75%	<50%
Grunnskole	Andel elever fra kommunen som har fullført og bestått videregående skole innen fem år , plassering på kommunebarometer	119.plass	<100.plass	100-150.plass	>150.plass
Grunnskole	Grunnskolepoeng (10. trinn) , plassering på kommunebarometer	108.plass	<100.plass	100-150.plass	>150.plass
Grunnskole	Andel heltidsansatte	51 %	>75%	50-75%	<50%
Barnefattigdom	Andel barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt	18,9 %	<10%	10-15%	>15%
Helsetjenester	Andel hjemmebesøk hos nyfødte innen to uker etter hjemkomst	60,2 %	>90%	90-70%	<70%
Helsetjenester	Brukarar av primærhelsetenesta som følgje av psykiske lidingar eller symptom. Pr 1000 innb., 0-74 år (kommunehelsa 2021)	176	154	154-169	>169
Pleie og omsorg	Andelen årsverk i pleie- og omsorgstjenesten med fagutdanning (rangering blant 356 kommuner, kommunebarometer)	210.plass	<100.plass	100-200.plass	>200.plass
Pleie og omsorg	Andel av beboere i institusjon totalt med omfattende bistandsbehov (rangering blant 356 kommuner, kommunebarometer)	171.plass	<100.plass	100-200.plass	>200.plass
Pleie og omsorg	Andel heltidsansatte	26,8 %	>75%	50-75%	<50%
Pleie og omsorg	Andel innbyggere 80år og over som bruker hjemmetjenester (%)	34 %	>40%	40-30%	<30%
Pleie og omsorg	Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på sykehjem (%)	11,6 %	<5%	5-10%	>10%
Sosialtjenester	Andel mottakere 18-24 år som har mottatt økonomisk sosialhjelp, korr. for behovet (rangering blant 356 kommuner, kommunebarometer)	209.plass	<100.plass	100-200.plass	>200.plass
Barnevern	Antall stillinger i barneverntjenesten med fagutdanning per 1000 barn 0-17 år (rangering blant 356 kommuner, kommunebarometer)	187.plass	<100.plass	100-200.plass	>200.plass

Tabell 9 - VI - styringsindikatorer

4.4 Framtida – innovativt, smart og grønt Midt-Telemark

Mål og strategier for satsingsområdet:

Mål	Strategi
4.1 Midt-Telemark har ein innovativ landbr.nær. som	4.1.1 Legge til rette for samarbeid mellom relevante kompetansemiljø, komm. og næringa

	aukar verdiskapinga i landbruket i planperioden	4.1.2	Praktiserer eit strengt jordvern
		4.1.3	Legg til rette for eit levande miljø og tydeleg profil innanfor frukt- og bær dyrking og vidareforedling
4.2	Midt-Telemark komm. har eit miljømessig ansv. forbruk og prod. og red. klimagass-utsl. i tråd med nasj. mål	4.2.1	Arbeider systematisk for å redusere direkte og indirekte klimagassutsløpp
		4.2.2	Prioriterer vedlikehald av eksisterande bygg og anlegg
		4.2.3	Baserer utbyggingsprosjekt på framtidretta energiløysingar og materialbruk
		4.2.4	Miljøsertifiserer kommunale verksemdar
4.3	Midt-Telemark har eit kompakt utbyggingsmønster som legg til rette for klimavenleg transp.	4.3.1	Lokaliserer kontorarbeidsplassar, detaljhandel og publikumsretta funksjonar til region- og lokalsenter
		4.3.2	Sikrar infrastruktur for mjuke trafikantar ved alle utbyggingar og langs hovudvegane
		4.3.3	Lokaliserer større bustadområde i tilknytning til region- og lokalsentra med skule og tenestetilbod
		4.3.4	Samarb. med overordna mynde om samordna areal- og transp.planlegging
		4.3.5	Fortetter med bustad og næring innanfor eks. sentrumsavgrensing i region- og lokalsenter
		4.3.6	Utviklar kollektivtilbodet langs sentrale akser og bygger opp under Sørlands- og Bratsbergbanen
4.4	Midt-Telemark har attraktive, verdifulle og tilgjengelege natur- og friluftsområde	4.4.1	Kartlegg naturmangfald og friluftsområde
		4.4.2	Sikrar verdifullt naturmangfald og viktige friluftsområde i arealplanar
		4.4.3	Legg til rette i arealplanar for ein samanhengande «kyststi» langs Norsjø og Bøelva
4.5	Kommune, næringsliv og utdanningsinstitusjonar stimulerer saman til innovasjon og nyskaping	4.5.1	Samarbeider med næringsliv, USN og skular om digitalisering, forskning, innovasjon og grøn næringsutvikling
		4.5.2	Tar i bruk teknologi som bidrar til tenesteinnovasjon og effektive tenester
		4.5.3	Bidrar til nyskaping og produktivitet gjennom innovative anskaffingar
4.6	Midt-Telemark har god beredskap for å foreb. og handtere alvorlege hendingar og klimaendringar	4.6.1	Integrerer omsyn til klimaendringar i all fysisk planlegging
		4.6.2	Kartlegg risiko for flaum og skred
		4.6.3	Sikrar og vidareutviklar blågrøne strukturar som kan handtere ekstremnedbør

Tabell 10 - FRAMTIDA - mål og strategier

Styringsindikatorer for satsingsområdet:

Underkategori	Styringsindikator	Siste status	Godkjent	Krever tiltak	Krever strakstiltak
Klimaansvar/ansvarlig drift	Klimagassutslipp CO2 fra årets regnskap i CO2 ekvivalenter	379123	<180000	180000-280000	>280000
Klimaansvar/ansvarlig drift	Energikostnader per kvadratmeter bygg (plass. på kommunebarometeret)	146.plass	<100.plass	100-180.plass	>180.plass
Klimaansvar/ansvarlig drift	Andel av vannet som går tapt pga lekkasjer (plass. på kommunebarometeret)	201.plass	<200.plass	200-250.plass	>250.plass
Klimaansvar/ansvarlig drift	Andel husholdningsavfall levert til gjenvinning og biogassprod. (plass. på kommunebarometeret)	101.plass	<180.plass	180-250.plass	<250.plass
Beredskap	Plassering i Statsforvalterens beredskapstrapp (A-F)	B	A	B-C	D-F
Beredskap	Kommunens beredskapsorganisasjon har øvd i henhold til krav i forskrift om kommunal beredskapsplikt	Nei	Ja	Nei	-
Beredskap	ROS-analyser er fulgt opp	Ja	Ja	Nei	-
Beredskap	Beredskapsplanen er revidert	Ja	Ja	Nei	-
Beredskap	Selvangivelseskjema er levert av alle enheter	Nei	Ja	Nei	-

Tabell 11 - FRAMTIDA - styringsindikatorer

5. Driftsbudsjettet 2023 – 2026

5.1 Regjeringens kommuneopplegg for 2023

Regjeringens forslag til statsbudsjett ble lagt fram 6. oktober. I kommuneopplegget anslås realveksten i *frie inntekter* for kommunene til 1,7 mrd. kr (dvs. 0,6 %), mens det i kommuneproposisjonen i mai ble signalisert en vekst i intervallet 1,2-1,5 mrd. kr. Oppjusteringen må ses i sammenheng med at anslaget for demografikostnader som finansieres med frie inntekter, er økt med 0,9 mrd. kr som følge av SSBs nye befolkningsframskrivinger fra juli 2022. Ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter for 2023 er det lagt til grunn en kostnadsvekst (deflator) på 3,7 % (fordelt med 4,2 % som årslønnsvekst og 3,1 % som prisvekst). Det er ikke knyttet forventninger til at statlige satsinger og prioriteringer skal finansieres innenfor realveksten i 2023.

Realvekst

Realveksten på 0,6 % er regnet fra inntektsnivået i 2022 slik det ble anslått etter behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 2022. Når veksten regnes fra anslag på regnskap for 2022, blir inntektsveksten fra 2022 til 2023 lavere, siden veksten regnes fra et oppjustert nivå sammenlignet med nivået i revidert nasjonalbudsjett 2022. Oppjusteringen for i år har sammenheng med økt skatteinntektsanslag for kommunene med 1,980 mrd. kr. Skatteinntektene for i år er nå anslått å øke med 7,8 % nominelt for kommunene. På kostnadssiden bør spesielt merkes at deflatoren for inneværende år er oppjustert fra 3,7 prosent i RNB til nå 5,3 prosent. Økt prisvekst betyr også at realverdien av inntektsveksten for 2023 blir lavere. Deflatoren for 2023 er altså anslått til 3,7 prosent.

Skatteøren

Regjeringen foreslår at den kommunale skattøren for personlige skattytere for 2023 settes opp med 0,2 prosentpoeng. Denne justeringen har sammenheng med et makroøkonomisk styringsmål om at skatteinntektsandelen (inkl. eiendomsskatt) skal utgjøre 40 pst. av de samlede inntektene. Ordinær skatt på inntekt og formue (inkl. naturressursskatt) for 2023 anslås å bli 0,5 % høyere for kommunene samlet, sammenlignet med det sist justerte nivåanslaget for i år. Rammetilskuddet for kommunene foreslås økt med 7,7 %. Sum frie inntekter anslås etter dette å øke med 3,5 % nominelt.

Frie inntekter

I kommunedirektørens budsjettfremlegg for 2023 er frie inntekter (ordinær skatt og rammetilskudd) satt til **719,263 mill. kr**, som er 1,798 mill. kr høyere enn i beregningene fra KDD. Kommunedirektøren legger per nå til grunn **692,453 mill. kr** som frie inntekter i år. Korrigerer vi med -32.000 kr, som er summen av såkalte oppgaveendringer i kommuneopplegget, får vi 692,421 mill. kr i oppgavekorrigerte frie inntekter 2022. *I kommunedirektørens budsjettfremlegg legges derfor til grunn en nominell vekst i frie inntekter på 26,842 mill. kr eller 3,9 %.*¹

Oppgaveendringene over rammetilskuddet omfatter følgende innlemminger, korreksjoner og regelendringer: Beløpet i hver av linjene viser kommunens andel av den enkelte korreksjonen (fordelt etter aktuell delkostnadsnøkkel) – og som kan brukes i beregningen/dokumentasjonen av rammeendringer for aktuelle tjenestoområder.

	I makro	Midt-Telemark
Samlet korreksjon i rammetilskuddet 2022 (1000 2022-kr)	-208 319	-32
Statlige og private skoler endring elevtall	-102 496	-199

¹ Lokalt skatteanslag er i disse beregningene i utgangspunktet basert på gjennomsnittlig skatteandel siste tre år (2019-21). For 2022 er det i tillegg hensyntatt hvordan utbytteinntekter fordeler seg mellom kommuner.

Gratis deltid SFO 1. trinn fra høsten 2022	767 000	1 489
Redusert makspris barnehager og gratis barnehage 3. barn.	722 792	1 331
Redusert pensjonspåslag for private barnehager	-51 100	-94
Gratis barnehage tiltakssonen	74 446	0
Diverse korrigeringer økonomisk sosialhjelp	60 152	136
Barnevernsreformen	479 986	1 494
Samværsplan barnevernlov	30 376	60
Godtgjøring av sakkyndige og tolk ny barnevernlov	-18 322	-36
Likeverdsreformen. Barne-koordinator	80 000	162
Ny oppgave- og ansvarsdeling i barnevernet – avvikling av forsøk	-20 400	0
Økt basistilskudd fastleger	462 874	937
Ekstraordinære bevilgninger koronatiltak 2022	-913 450	-1 762
Rest-korrigerings merskattevekst 2022 – utbytter	-1 734 500	-3 458
Diverse korreksjoner	-45 677	-91

Tabell 12 - Samlet korreksjon i rammetilskuddet

Kommunedirektøren har for de øvrige årene i planperioden (2024-26) budsjettert med en årlig realvekst over kommuneopplegget på 2,0 mrd. kr eller 0,5 % (dvs. noe utover demografikostnadene i makro), og forutsatt den samme relative veksten på skatt og rammeoverføringer. Fra 2024 legges det opp til at den kommunale delen av grunnrenteskatten skal komme i tillegg til den ordinære veksten i frie inntekter. Med andre ord; realveksten framover blir høyere enn ellers.

Oppsummert for årene i økonomiplanperioden opereres derfor med følgende anslag for frie inntekter (i 1000 2023-kr):²

	2022	2023	2024	2025	2026
Rammetilskudd (fast del)	307 300	350 826	352 029	353 026	356 252
Skatt	305 390	295 343	299 721	302 255	304 574
Inntektsutjevning	79 763	73 094	75 739	76 359	76 924
Sum frie inntekter	692 453	719 263	727 489	731 640	737 750
%-endring		3,9	1,1	0,6	0,8
%-endring, ekskl. covid-19 bevilgning		4,1			

Tabell 13 - Anslag for frie inntekter

² I prognosekjøringen (basert på KS-modellen) er det i utgangspunktet lagt til grunn framskrevne innbyggertall både for kommunen og landet, konkret per 1.1.2023, 1.1.2024, 1.1.2025 og 1.1.2026 (SSB MMMM). Innbyggertall fordelt på de aktuelle aldersgruppene har telletidspunkt 1. juli år t, og vi lar disse være gjennomsnittet av tallene per 1.1 år t og 1.1 år t+1. Innbyggertall totalt og fordelt på aldersgrupper per 1. juli påvirker innbyggertilskuddet og utgiftsutjevningen det påfølgende året, mens innbyggertall totalt per 1.1. påvirker inntektsutjevningen aktuelt år. Innbyggertall per 1.1.23: 10 676. Innbyggertallsveksten for 2. halvår 2022 er satt lik utviklingen i 2. halvår 2021. Ordinært skjønn fra Statsforvalteren (3,0 mill. kr i 2023) er satt til 2,0 mill. kr i årene 2024, 2025 og 2026.

5.2 Driftsbudsjettet 2023

5.2.1 Forutsetninger for kommunens budsjett 2023

Rammetilskudd

Kommunedirektørens budsjettfremlegg bruker KS modell/Telemarksforskning for beregning av skatt og rammetilskudd. Det er lagt til grunn et anslått innbyggertall på 10.676 pr. 1.1.2023.

Pensjonskostnader

Pensjonskassenes prognoser for 2023 er lagt til grunn for beregning av pensjonspremie, pensjonskostnad, premieavvik og amortisering av premieavvik. Kommunen har to pensjonsleverandører. Statens pensjonskasse (SPK) for pedagogisk personell og KLP for resten av arbeidstakerne.

Nettorammer

Sektorenes budsjetter blir vedtatt på nettoramme (utgifter - inntekter = netto). For sektorene medfører dette at de blir ansvarliggjort i forhold til den totale disponering av sine ressurser. Økte inntekter kan finansiere økt ressursbruk og tilsvarende kan lavere kostnader omprioriteres til andre innsatsområder innenfor samme sektor.

Lønns- og priskompensasjon

Deflator er et teknisk begrep som skal uttrykke summen av lønns- og prisvekst. For 2023 er anslag på deflatoren 3,7 % hvorav lønnsveksten er anslått til 4,2 %. Prisvekst på varer og tjenester er anslått til 3,1 %.

Det totale driftsbudsjettet er kompensert for lønnsoppgjør 2023 med kr 23 mill. Lønnsoppgjørspotten er budsjettert i sektor 6. Lønnsoppgjøret blir budsjettert ut på de ulike driftssektorene i 2023 når oppgjøret er kjent.

Driftsvolumet

Budsjetttrammene for sektorene i 2023 tar utgangspunkt i rammene for justert vedtatt budsjett 2022. Rammene er deretter justert noe for prognostisert driftsresultat i 2022. I tillegg er det justert for innsparingstiltak og endringer fra statsbudsjettet. De største driftstiltakene på hver sektor er nærmere beskrevet i kapittel 6.

Driftsvolumet er avhengig av utviklingen av frie inntekter (rammetilskudd og skatt), finans (utvikling av renter og avdrag), fond (utviklingen i kommunens fondsavsetninger) og andre statlige tilskudd. I tillegg kommer eiendomsskatt og inntekter fra diverse gebyr og betalingssatser. Dette blir omtalt i det følgende. Utviklingen i driftsvolumet er innarbeidet i de obligatoriske oversiktene og viser at det er balanse mellom inntekter og utgifter i planperioden.

5.2.2 Gebyrer og betalingssatser 2023

Det vil bli lagt frem egen oversikt over foreslåtte gebyr- og betalingssatser for 2023 som egne vedlegg til økonomiplansaken for endelig vedtak i kommunestyret.

Gebyrer

Alle foreslåtte investeringer er lagt inn i selvkostberegningene for vann og avløp. Fra 2022 til 2023 foreslås en samlet gebyrøkning på rundt 1,1 %, hvor vann øker mest med 13,4 %. Renovasjon reduseres med 20,0 %.

I perioden 2021 til 2026 øker samlet gebyr med kr. 1.853,-, fra kr. 17.145,- i 2021 til kr.18.998,- i 2026. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 1,7 %. Gebyreksemplene for vann og avløp er basert på et årlig vannforbruk på 120 kubikkmeter. Gebyrsatsene er inkl. mva. Fondene er planlagt å føre mot 0 i løpet av 4-5 år.

Betalingsatser

Det er laget oversikt over betalingsatser for 2023, oversikten ligger som vedlegg til økonomiplandokumentet.

Mange betalingsatser er kun justert med kommunal deflator (prisvekst). Andre satser er justert mer enn kommunal deflator grunnet høye kostnader. Vedlegget viser hvilke kostnader som er justert med deflator og hvilke som er justert direkte.

Det er vedtatt å ta vekk konkrete rom fra leieoversikten (gjelder ikke til cup, festivaler mm). Det gjelder følgende rom: Gymsal Folkestad, kantine Bø ungdomsskole, grupperom (Bø) og timesalg (Bø). Dette begrunnes bl.a. med følgende:

- Med dagens kostnadsnivå på strøm og energi, samt annen drift og vedlikehold, så bør MTK begrense utleie.
- Bør kun leie ut bygg der det er adgangskontroll. Da har vi full oversikt på bruk, låsing osv.
- Folkestad skole og BUSK har ikke skallsikring iform av adgangskontroll. Må da låne ut nøkler, som kan benyttes/misbrukes på flere områder av skolen.

5.3 Obligatoriske oppstillinger med kommentarer

Bevilgning drift

Nr.	Beskrivelse	Art	2021 Regnskap	2022	2023	2024	2025	2026
1	Rammetilskudd	800	-409 919	-388 725	-423 920	-427 768	-429 385	-433 176
2	Inntekts- og formuesskatt	870	-281 779	-281 000	-295 343	-299 721	-302 255	-304 574
3	Eiendomsskatt	Sum (874:875)	-34 368	-34 800	-38 222	-38 472	-38 722	-38 972
4	Andre generelle driftsinntekter	810+877	-22 274	-17 990	-34 940	-29 940	-24 940	-19 940
5	Sum generelle driftsinntekter	Sum (post 1 : post 4)	-748 339	-722 515	-792 425	-795 901	-795 302	-796 662
6	Sum bevilgninger drift, netto*	Fra bev. etter §5-4 andre ledd*	704 566	672 315	741 962	731 962	730 962	729 962
7	Avskrivninger	590	48 946	53 310	52 816	53 303	52 923	53 605
8	Sum netto driftsutgifter	Sum (post 6 : post 7)	753 511	725 625	794 778	785 265	783 885	783 567
9	Brutto driftsresultat	Post 5 + post 8	5 172	3 110	2 353	-10 636	-11 417	-13 095
10	Renteinntekter	Sum (900:901)	-1 533	-1 768	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
11	Utbytter	905	-14 439	-17 428	-21 000	-17 000	-17 000	-17 000
12	Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	909-509	0	0	0			
13	Renteutgifter	Sum (500:501)	8 549	16 037	30 070	37 400	38 000	38 900
14	Avdrag på lån	Sum (510:511)	38 886	44 803	46 413	45 977	45 726	45 400
15	Netto finansutgifter	Sum (post 10 : post 14)	31 463	41 644	52 983	63 877	64 226	64 800
16	Motpost avskrivninger	990	-48 946	-53 310	-52 816	-53 303	-52 923	-53 605
17	Netto driftsresultat	Post 9 + post 15 + post 16	-12 311	-8 556	2 520	-62	-114	-1 900
	Disponering eller dekning av netto driftsresultat:							
18	Overføring til investering	570	47					
19	Avsetninger til bundne driftsfond	550	18 051	1 787	2 145			
20	Bruk av bundne driftsfond	950	-18 147	-4 331	-4 665			
21	Avsetninger til disposisjonsfond	540	1 251					
22	Bruk av disposisjonsfond	940	0					
23	Dekning av tidligere års merforbruk	530	11 109	11 100				
24	Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	Sum (post 18 : post 21)	12 311	8 556	-2 520	0	0	0
25	Fremført (mindreforbruk) til dispfond	980 (post 17 + post 22)	-0	0	-0	-62	-114	-1 900

Tabell 14 - Bevilgning drift

Drift fordelt på rammeområder

Tall i 1.000 kr

Sektor nr.	Sektor navn	2022	2023
1	Stab	99 596	107 711
2	Oppvekst	245 269	281 396
3	Helse og mestring	259 405	268 261
4	Teknisk	49 349	65 636
Sum fordelt på rammeområder		653 619	723 004

Tabell 15- Drift fordelt på rammeområder

Økonomisk oversikt

Nr.	Beskrivelse	Art	2021 Regnskap	2022 Budsjett	2023	2024	2025	2026
1	Rammetilskudd	800	-409 919	-388 725	-423 920	-427 768	-429 385	-433 176
2	Inntekts- og formuesskatt	870	-281 779	-281 000	-295 343	-299 721	-302 255	-304 574
3	Eiendomsskatt	Sum (874:875)	-34 368	-34 800	-38 222	-38 472	-38 722	-38 972
4	Andre skatteinntekter	877	-328	-290	-290	-290	-290	-290
5	Andre overføringer og tilskudd fra staten	810	-21 945	-17 700	-34 650	-29 650	-24 650	-19 650
6	Overføringer og tilskudd fra andre	Sum (700:780)+ (830:850)+(880:895) +920	-259 087	-180 934	-191 730	-191 730	-191 730	-191 730
7	Brukerbetalinger	600	-35 980	-30 108	-34 641	-34 641	-34 641	-34 641
8	Salgs- og leieinntekter	Sum (620:660)	-102 999	-116 107	-112 692	-112 692	-112 692	-112 692
9	Sum driftsinntekter	Sum (post 1 : post 8)	-1 146 406	-1 049 664	-1 131 488	-1 134 964	-1 134 365	-1 135 725
10	Lønnsutgifter	Sum (010:089)+(160:165)	542 675	541 347	580 960	575 960	570 960	565 960
11	Sosiale utgifter	Sum (090:099)	130 773	139 643	149 686	149 686	149 686	149 686
12	Kjøp av varer og tjenester	Sum(100:285)- (160:165)+(300:380)	343 803	266 183	294 137	289 137	293 137	297 137
13	Overføring og tilskudd til andre	Sum (400:480)+520	85 380	52 291	56 242	56 242	56 242	56 242
14	Avskrivninger	590	48 946	53 310	52 816	53 303	52 923	53 605
15	Sum driftsutgifter	Sum (post 10 : post 14)	1 151 578	1 052 774	1 133 840	1 124 327	1 122 947	1 122 629
16	Brutto driftsresultat		5 172	3 110	2 353	-10 636	-11 417	-13 095
17	Renteinntekter	Post 9 - post 15	-1 533	-1 768	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
18	Utbytter	905	-14 439	-17 428	-21 000	-17 000	-17 000	-17 000
19	Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	909-509	0	0	0			
20	Renteutgifter	Sum (500:501)	8 549	16 037	30 070	37 400	38 000	38 900
21	Avdrag på lån	Sum (510:511)	38 886	44 803	46 413	45 977	45 726	45 400
22	Netto finansutgifter	Sum (post 17 : post 21)	31 463	41 644	52 983	63 877	64 226	64 800
23	Motpost avskrivninger	990	-48 946	-53 310	-52 816	-53 303	-52 923	-53 605
24	Netto driftsresultat	Post 16 - post 22 + post 19	-12 311	-8 556	2 520	-62	-114	-1 900
	Disponering eller dekning av netto driftsresultat:							
25	Overføring til investering	570	47		-			
26	Avsetninger til bundne driftsfond	550	18 051	1 787	2 145			
27	Bruk av bundne driftsfond	950	-18 147	-4 331	-4 665			
28	Avsetninger til disposisjonsfond	540	1 251					
29	Bruk av disposisjonsfond	940	0					
30	Dekning av tidligere års merforbruk	530	11 109	11 100				
31	Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	Sum (post 25 : post 30)	12 311	8 556	-2 520	-	-	-
32	Fremført (mindreforbruk) til dispfond	980 (post 24 - post 25)	-0	0	-0	-62	-114	-1 900

Tabell 16 - Økonomisk oversikt

5.4 Frie inntekter

Rammetilskudd og skatt

Frie inntekter (skatt og rammetilskudd) satt til kr 719,3 mill i 2023. Nivået på de frie inntektene i planperioden følger prognosemodellen.

Rammetilskuddet inneholder ordinært skjønn på kr 3 mill i 2023 og ut planperioden.

Eiendomsskattereglene ble justert med virkning fra 1.1.2021.

For bolig og fritidseiendommer er satsen 4,0 promille i Midt-Telemark kommune (Promillesatsen kan ikke være høyere).

Kommunestyret vedtok følgende overgangsperiode for generell sats for Midt-Telemark kommune i K-sak 18/20.

	Overgangsperiode i 3 år med ulik bruk av skattesatser				Lik generell skattesats 2023
	Generell skattesats 2019	Generell skattesats 2020	Generell skattesats 2021	Generell skattesats 2022	
Bø kommune	4,00	4,15	4,30	4,45	4,60
Sauherad kommune	7,00	7,00	7,00	7,00	4,60

Tabell 17 - Overgangsperiode skattesatser

Generell sats i 2023 settes til 4,6 promille, satsen er nå lik i hele kommunen.

Kommunen gjennomfører ny taksering av landbruk, næring og fritid i Midt-Telemark kommunen i 2022. Ny takster legges til grunn for skatteberegning fra 2023. En forventer at eiendomsskatten øker med om lag kr 2,2 mill fra 2022 til 2023. Økningen begrunnes med nye takster og nybygging.

Det er ikke mulig å justere opp generell sats da det vil bryte med eiendomsskattelovens § 13 tredje ledd om jevn økning.

Andre generelle driftsinntekter

Midt-Telemark kommune har budsjettert med kr 33 mill i integreringstilskudd for 2023. Det er en økning på kr 16,7 mill. fra budsjett 2022.

Integreringstilskuddet trappes ned i økonomiplanperioden. Det er planlagt med en årlig reduksjon i inntekten på kr. 5 mill. (En samlet nedgang på kr 15 mill i 2024-2026). Det er i knyttet stor usikkerhet til dette beløpet grunnet krigen i Ukraina.

5.5 Finansinntekter og finansutgifter

Renteinntekter og utbytte

Det forventes kun kr 0,5 mill. i renteinntekter (bankkonti) for 2023. Lite innestående midler i kombinasjon med lavt rentenivå gir lite inntekter.

Forventet utbytte i 2023 er kr 21 mill fra Telemark Energi, Midt-Telemark kraft og IRMAT.

Renteutgifter

Beregning av renteutgifter i 2023 tar utgangspunkt i forventet gjelds nivå ved utgangen av 2022, samt

nytt låneopptak i 2023 på kr 20 mill. For renteutgifter resterende planperiode er det tatt hensyn til årlig investeringsbeløp og avdrag, samt rentenivå fra gjeldsforvalter.

Budsjettrentene er tilpasset de ulike låneproduktene til Midt-Telemark kommune og følger anbefalt råd fra vår gjeldsrådgiver.

Budsjettrenteestimat	2023	2024	2025	2026
Budsjettrente lengre lån	3,91 %	3,84 %	3,54 %	3,46 %
Budsjettrente korte lån	3,66 %	3,59 %	3,29 %	3,21 %
Budsjettrente Nibor	3,41 %	3,34 %	3,04 %	2,96 %
Budsjettrente PT rente	4,01 %	3,94 %	3,64 %	3,56 %
Budsjettrente Husbanken	3,12 %	3,00 %	2,70 %	2,62 %

Tabell 18 – Budsjettrenteestimati prosent

Basert på BCM

Tall i tusen

	2022	2023	2024	2025	2026
Prognose renteutgifter *	15,1	28,3	35,6	36,2	37,1

Tabell 19 - Budsjettrenteestimat. Tall i tusen

* Renteutgiftene korrigeres for renteinntekter fra startlån på om lag kr 1,8 mill fra 2023.

Sammenliknet med budsjett 2022 gir dette økte renteutgifter på 13,3 mill i 2023. Rentenivået steg mye i 2022 og kryper fortsatt oppover.

Avdrag

Midt-Telemark kommune vil innbetale avdrag på kr 45,1 mill. i 2022. I 2023 øker avdragene til kr 46,4 mill. Gjelden for kommunen reduseres fra 2023, og avdragsbelastningen fra 2024.

Følgende lånebehov er lagt til grunn for avdragsprofilen; 2023: kr 20 mill., 2024: kr 59,4 mill., 2025: kr 44,3 mill og 2026: kr 20,9 mill.

Som følge av dette legges følgende gjelds- og avdragsprofil til grunn i økonomiplanperioden.

	Tall i tusen				
	2022	2023	2024	2025	2026
Gjeld 1.1	1 020 093	1 009 326	982 914	996 296	994 599
Nytt låneopptak	34 305	20 000	59 360	44 280	20 920
Avdrag	45 071	46 413	45 977	45 726	45 400

Tabell 20 - Gjelds- og avdragsprofil i planperioden

Netto finans i % av driftsinntektene

Midt-Telemark kommune har vedtatt et finansielt måltall for rente- og avdragsbelastning i % av driftsinntekter. Dette nøkkeltallet viser summen av renter og avdrag i prosent av brutto driftsinntekter. Nøkkeltallet skal vise hvor stor andel av driftsinntektene som er bundet opp i finans, i hovedsak tilbakebetaling av lån. For å oppnå et moderat handlingsrom bør dette måltallet ligge mellom 5 %-10 % av driftsinntektene.

I budsjettet for 2023 utgjør dette måltallet 6,6 %. Hovedgrunnen til dette er et historisk lavt rentenivå. Rentenivået kryper stadig oppover og renteutgiftene stiger. Måltallet øker ut over planperioden, og er oppe i 7,3 % i 2026. Dette gir oss et moderat handlingsrom.

Netto avsetning til fond

Midt-Telemark kommune har ikke midler på disposisjonsfond pr 1/1-23. For å bygge et økonomisk handlingsrom skulle kommunen satt av mye midler til disposisjonsfond i økonomiplanperioden 2023-2026. Kommunen har dessverre for høyt driftsnivå til at dette lar seg gjennomføre.

Disposisjonsfond i % av driftsinntektene

Disposisjonsfond er oppsparte midler som fritt kan benyttes til finansiering av drifts- eller investeringsutgifter. Midt-Telemark kommune har fastsatt et nivå på disposisjonsfondet mellom 5 % - 10 % av driftsinntektene for å ha et moderat handlingsrom. Ved utgangen av 2022 vil disposisjonsfondet være i null. For at Midt-Telemark skal kunne oppnå en bærekraftig økonomi må dermed kommunestyret sette i verk et konkret langsiktig arbeid der målet må være en betydelig reduksjon av driftsnivået.

Til finansiering av investeringer

Investeringene i 2023 finansieres med bruk av lån, ubrukte lånemidler, tilskudd og beregnet momskompensasjon. Egenkapitaltilskuddet til KLP finansieres med kapitalinntekter. Momskompensasjonen utgjør kr 4,9 mill. Lånebehovet i 2023 er etter dette kr 20 mill.

Sum bevilgninger drift

Dette er den samlede bevilgningen til sektorområdene, vist i kapitel 5.3. I tillegg til kostnadsreduksjoner og kostnadsøkninger er totalrammen justert for forventet lønnsoppgjør 2023 med kr 23 mill.

Netto driftsresultat i % av driftsinntektene

Netto driftsresultat kan benyttes til finansiering av investeringer eller avsettes til senere bruk, og gir dermed en indikasjon på kommunens økonomiske handlefrihet. Midt-Telemark kommune har et høyt investeringsnivå. Dette tilsier at netto driftsresultat bør være høyere enn 1,75 prosent, og måltallet er satt til mellom 1,75 %-2,0 % for å oppnå et moderat handlingsrom.

Midt – Telemark kommune melder om negativ netto driftsresultat i % av driftsinntektene for 2023, noe som er alvorlig. Måltallet er – 0,2 % i 2023. Med forutsetningene som er lagt til grunn i økonomiplanperioden vil måltallet øke til 0,2 % i 2026.

5.6 Utvikling i økonomiplanperioden

Driftsinntektene øker gjennom planperioden. Økningen skyldes frie inntekter (rammetilskudd og skatt) og eiendomsskatt. Prognose for frie inntekter bygger på forventet økning av innbyggertall (prognose fra Telemarksforskning/SSB). Eiendomsskatten øker grunnet ny taksering i 2023 og nybygging.

I Midt-Telemark kommune er det i 2023 budsjettet med 65 % av driftsutgiftene til lønn. For tjenesteområder som har en statlig bemanningsnorm, er det krevende å justere bemanningen på kort sikt. Her må det skje en effektivisering gjennom å utnytte kapasitet på en bedre måte eller ved å gjennomføre strukturendringer. For øvrige områder må vi vurdere bemanningen og tjenestenivå for å kunne få til en bærekraftig økonomi.

Finansutgiftene øker i planperioden. Rentenivået har vært på et historisk lavt nivå, men er på vei opp og dette er innarbeidet etter prognose fra finansforvalter. Renteutgiftene øker med om lag kr 13,3 mill fra 2022 til 2023.

I økonomiplanen ligger det inne investeringer for kr 224,2 mill i økonomiplanperioden (inkludert årlig beløp til egenkapitaltilskudd KLP). Av dette utgjør 59,3 mill til VAR investeringer.

Planlagte låneopptak i perioden er lavere enn beregnet avdrag, slik at gjelden reduseres i perioden.

Det er budsjettert med kr 21 mill i utbytte i 2023. Gode tider i kraftbransjen gjør at utbytte blir høyere enn normalt. I de resterende årene i planperioden er utbytte redusert med kr 4 mill til kr 17 mill.

Det har vært jobbet aktivt med tiltak for å redusere driftsnivået i de fire sektorene. Dette arbeidet må fortsette og intensiveres. KOSTRA-tall og andre måltall viser at vi har et potensiale for reduksjon innenfor flere fagområder.

Alle nye tiltak i Midt-Telemark kommune må finansieres ved omprioriteringer, omstilling, effektivisering eller å legge ned eksisterende tiltak.

Det påpekes at det i sektor 1-4 er knyttet stor usikkerhet til om foreslåtte tiltak er realistiske.

Økonomiplanen for 2023-2026 er i balanse og legges frem med avsetning til disposisjonsfond på kr 2 mill i perioden 2023 til 2026. Avsetning til disposisjonsfond er minimal, men den økonomiske situasjonen er særdeles krevende.

Forutsetningene som er lagt inn i sektor 6 baseres i hovedsak på prognoser for frie inntekter (Telemarksforskning) og finansforvalter (Bergen Capital Management)

En kommune med god styring av økonomien kjennetegnes ved balanse i løpende drift, ikke for høy lånegjeld og reserver i disposisjonsfond. I intensjonsavtalen for Midt-Telemark kommune er det nedfelt at den nye kommunen skal få «Meir solid økonomi for å takle økonomiske svingingar». Midt-Telemark kommune har vedtatt finansielle måltall. Gjennomgangen i dette dokumentet viser at vi ligger et stykke unna disse måltallene i planperioden. Det må forventes strenge politiske prioriteringer for å styre mot disse måltallene.

6. Sektorenes økonomi og satsingsområder

6.1 Stab / Assisterende rådmann

- 79 årsverk
- 120 folkevalgte
- 4 enhet + Nome og MTK IKT, NAV Midt-Telemark og Nome
- 20-25 lærlinger
- Ca 320 elever i kulturskolen

6.1.1 Om Sektoren

Stab ivaretar overordnet ansvar for økonomi- og personalforvaltning, kommunalt arbeidsgiveransvar for alle ansatte, dokumentsender, kontrollfunksjoner, innbyggerdialog, kultur planarbeid og folkehelse.

6.1.2 Økonomiske nøkkeltall (Vises under ett for stabsavdelingene)

Kommentarer

Tiltak	Beskrivelse	Risiko	Konsekvens
Utgiftsøkninger			
El kraft	Prisøkning. Gjennomsnittspris på spot forventet økt. Håper halve forbruket på Gullbring kan inn i kommunal avtale 500.000 kwh	Høy	Økt kostnad
Fjernvarme	Bygger på spot, men med min og maks tak. Kommer til å ligge på maks i 2023	Høy	Økt kostnad
Frivilligsentraler	Lønstilskudd - For å gi frivilligsentralene mulighet til å følge ny forskrift – Likebehandling. Krav om gruppeaktiviteter	Lav	Omfordelt kostnad
Utgiftsreduksjoner			
Reduksjon i bemanning	Stillinger fjerna/vakante	Høy	Dårligere tilbud til organisasjonen - Innbyggere
Effektivisering	Fjerne avtaler som vi ikke "må" ha	Moderat	Ukjent
Bruk av eksterne tilskudd	Søke eksterne midler som kan finansiere faste kostnader – Fokus på prosjekt der det er stor sannsynlighet for å hente ut målbare gevinster.	Moderat	Flytter ressurser fra drift til utvikling.

Tabell 21 - Økonomiske nøkkeltall STAB

6.1.3 Kommuneplanens handlingsdel

Prioriterte områder i 2023

Mål	Strategi	Tiltak	Drift/inv	2023	2024	2025	2026
1	1.1	Frvilligstrategi/kontingentkasse	Drift	100	100	100	100
	1.1.4	Handlingsplan digitalisering Gjennomfør konkrete tiltak	Drift	x	x	x	x
	1.3.1	Arbeide videre med åpen kommune. Fokus på universell utforming av digitale løsninger	Drift	*	x	x	x
3	3.1.1	Strategi for heltidskultur. Deltagelse evaluering Tørn - Videreutvikle ut i organisasjonen	Drift	x	x	x	x
	3.1.1	Redusert sykefravær. Innføring av nye ledesesverktøy. (people at work)	Drift	x	x	x	x
3.2	3.2.3	Talenthuset – tiltak for ungdom opp til 30 år	Drift	x	x	x	x
3.3	3.3.2	Videreutvikle Gullbring som en arena for kultur og folkehelse	Drift	x	x	x	x
	3.3.3.	Opplevelseskortet til barnefamilier	Drift	x	x	x	x

Tabell 22 - Prioriterte områder STAB

6.2 Oppvekst

- 316 aktive årsverk (pr september 2022)
- 10 enheter
- 5 skoler (4 offentlige og 1 privat),
- Ca 1190 elever i skolen
- Senter for kvalifisering og inkludering (SKI), inkl læringscenteret som har 110 elever
- 7 barnehager (3 kommunale og 4 private)
- Ca 550 barnehagebarn
- Nome og Midt-Telemark PPT
- Nome og Midt-Telemark barnevernstjeneste

6.2.1 Om sektoren

- Sektoren omfatter grunnskoler 1.-10. trinn, kommunale og private barnehager, barnevern, PPT og Senter for kommunikasjon og integrering (SKI).
- Håndterer finansieringen av private barnehager i samsvar med nasjonale regler
- Vedtar og finansierer kjøp av skoleplasser og eventuelle spesialpedagogiske tiltak til elever som er hjemmehørende Midt-Telemark kommune, men som får skoletilbudet sitt i annen kommune.
- Vedtar og finansierer spesialpedagogiske tiltak for barn som er hjemmehørende i Midt-Telemark kommune, men som har barnehagetilbudet sitt i annen kommune eller i private barnehager.
- Nome og Midt-Telemark PPT gir tjenester etter opplæringsloven til barn, unge og voksne med særskilte behov i Midt-Telemark kommune.
- Barnevernstjenesten skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg i rett tid. Tjenesten skal også bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Sektoren skal finansiere nødvendige barnevernstiltak.

Budsjettet for sektoren er krevende i og med at drifta av sektoren i hovedsak går fra sommer til sommer, mens budsjettet går fra nyttår til nyttår. Flere av tiltakene rettet mot barn og elever i barnehage og skole følger slikt sett et annet årshjul enn budsjettåret. Det gjør at tiltakene i hovedsak får en halvårsvirkning, det være seg budsjettøkninger eller budsjettreduksjoner. Om en sammenligner med meldt behov er rammen for sektoren i budsjettet for 2023 lavere enn hva tjenestene meldte inn som ønsket ramme.

6.2.2 Økonomiske nøkkeltall

Kommentarer

Tiltak	Beskrivelse	Risiko	Konsekvens
Utgiftsøkninger			
Bemanningsøkning på SKI og delevis ute i sektoren.	Øke bemanningen på SKI – i 2022 har vi bosatt 70 flere enn det vi hadde vedtak på. Dette vil i 2022 bli finansiert av staten, men usikkert for 2023 og videre.	Middels	Må øke bemanning på SKI, men også noe ute på skole og barnehage for å følge de lovpålagte rettighetene som flyktninger har.
Barnevern	Kostnadskrevende tiltak	Middels	Plasseringer ut av kommunen
Utgiftsreduksjoner			

Reduksjon av tilskudd til private barnehager	Fødselstallet går ned og stabiliserer seg på mellom 90 og 100 pr.år. Det kullet som nå er eldst i barnehagen 2017 er til sammen 133.	Lav	De private aktørene vil få færre barn, og dermed lavere tilskudd
Endre leirskole tilbudet på grunnskole	Det er i dag lovpålagt å gjennomføre minimum 3 overnattinger sammenhengende i forbindelse med leirskole. Hvordan og hvor det gjennomføres er opp til kommunen å bestemme.	Lav	Elevne får ikke mulighet til å reise på leirskole i den form som er nå, men en organiserer noe mer lokalt.
Ta ned 5 årsverk assistent/fagarbeider i skolen	Har nå 39,3 årsverk assistent/fagarbeider i skolen. Ta ned 5 årsverk med 5/12 effekt i 2023, og full effekt fom 2024	Middels	Rektorene må se på hvordan de organiserer ass/fagarbeidere på sin skole ved planlegging av nytt skoleår aug 2023.

Tabell 23- Økonomiske nøkkeltall Oppvekst

6.2.3 Kommuneplanens handlingsdel

Det er ikke lagt inn mange nye tiltak. Tiltakene som ligger inne er arbeid som i hovedsak allerede er startet opp.

Omstillingsarbeidet fortsetter. Gjennom videreutvikling av gode og solide samarbeidsplattformer skal vi finne ytterligere tiltak og gode løsninger som skal effektivisere sektoren.

Prioriterte områder i 2023

Mål	Strategi	Tiltak	Drift/inv	2023	2024	2025	2026
1.1	1.1.2	Ungdomsrådet er en del av den ordinære politisk prosessen og høres i alle relevante saker.	Drift	x	x	x	x
	1.1.5	Videreutvikle samarbeidet med Ung Arena og skolene.	Drift	x	x	x	x
1.3.	1.3.2	Styrker samarbeidet med foreldreutvalga i skole og barnehage i spørsmålet som berører barnas hverdag. Opprette et KFU – kommunalt foreldreutvalg.	Drift	Oppstart 2023	x	x	x
3.1	3.1.2	LBU og ressursgruppa barn og unge som koordinerer tverrfaglige samhandling der det er naturlig. 6 møter i året.	Drift	x	x	x	x
	3.1.3	Revidering og av plan for digitalisering i skolen.	Drift	x	x	x	x
3.2	3.2.1.	Delta i desentralisert kompetanseutvikling i skolen, Regional	Prosjekt	x	x	x	

		kompetanseutvikling i barnehagen, samt Kompetanseløftet for spesialundervisning i barnehage, skole og PPT. Noe av dette i samarbeid med Nome.					
	3.2.2	Arbeide systematisk med det psykososiale læringsmiljøet i barnehage og skole og SFO – “Bry deg” prosjekt sammen med Læringsmiljøsentret i Stavanger.	Drift/ Prosjekt	X	X	X	X
	3.2.4.	Implementere prosjektet “Se meg” - en modell for systematisk og tidlig identifikasjon av utsatte barn og unge	Drift	x	x	x	x
	3.2.4.	Fortsette implementeringsarbeidet i skolene med “Barn som utfordrer”	Drift	x	x	x	x
	3.2.4.	Omorganisering av spesialundervisningen i barnehage	Drift	x	x	x	x
	3.2.5.	Ha lærlinger i skole og barnehage	Drift	x	x	x	x
	3.2.6.	Klar oversikt over behovet for barnehageplasser og skole areal i kommunen.	Drift	x	x		
	3.2.7.	Videreføre og styrke arbeidet med overganger til barnehage og skole	Drift	x	x	x	x
3.3	3.3.1.	Sørge for å følge opp Nasjonale faglige retningslinjer for mat og måltider i skole og barnehage	Drift	x	x	x	x
	3.3.3.	Vektlegge utjamning av sosiale ulikheter ved utvikling av alle kommunale tjenester som for eksempel søskenmoderasjon i SFO, og godt og inkluderende foreldresamarbeid i barnehage og skole.	Drift	x	x	x	x
	3.3.4.	Opprettholde tilbudet om barnebase på Gvarv skole og	Drift	x	x	x	x

		Bø skule. Dette for å ha et tilbud for mennesker med behov for kort- og langvarige og/eller koordinerte tjenester, med satsning på forebygging og lavterskel behandlingstilbud.					
3.5.	3.5.3.	Kommunen som inkluderende arbeidsplass. Opprettholde språkpraksisplasser i barnehage og skole.	Drift	x	x	x	x
4.2.	4.2.1.	Barnehager og skoler jobber aktivt med målene i rammeplanen for barnehager og læreplanverket for skolene, i forhold til klima- og gassutslipp.	Drift	x	x	x	x
	4.2.4.	Oppretthold satsingen Miljøfyrtårn ute i enhetene	Drift	x	x	x	x

Tabell 24 - Prioriterte området Oppvekst

6.3 Helse og omsorg

- 383 aktive årsverk (pr. 2.tertial 2022)
- 3 enheter
- 87 institusjonsplasser
- 2 kommunal akutte døgnplasser (KAD-plasser)
- 16 heldøgns omsorgsboliger
- 596 brukere av hjemmetjenester

Økonomiske nøkkeltall

Kommentarer

Tiltak	Beskrivelse	Risiko	Konsekvens
Utgiftsøkninger			
Legevaktsamarbeidet	Økte lønnskostnader, økning på vaskeritjenester og opplæring/kurs og økning av adm. ressurs.		Dette er knytt til avtalen vi har med Notodden og Hjartdal om legevakt.
Enheten Bo og mestring (bofellesskapene)	Økte utgifter knytt til brukerbehov		Nødvendig for å oppfylle kravet om forsvarlige tjenester
Avd. Ung Arena	Ung Arena har nå gått over fra prosjekt til ordinær drift. Det følger ikke lenger prosjektmidler til dette.		Det har siden prosjektet sin oppstart vært kjent at kommunen fra 2023 måtte fullfinansiere dette selv. Ung Arena er ett av hovedtiltakene kommunen har for å oppfylle den nye oppvekstreformen (barnevernsreformen)
Utgiftsreduksjoner			
Hjemmesykepleien sone Gvarv	Utsetter åpning av de siste åtte heldøgnbemannede omsorgsboligene		Vi reduserer et handlingsrom i omsorgstrappen og presset på institusjonsplasser, overliggere og den ordinære hjemmetjenesten vil etter alt og dømme øke i 2023
DRIV	Mariposa legges ned. Innsparing først og fremst ved at en slipper leieutgifter.		Tilbudet til de brukerne som har sin arbeids-/aktivitetsplass på Mariposa blir endret. Dette avklares av DRIV høst-22.
Psykisk helse og avhengighet	Årsverk reduksjon (to årsverk) i ute-tjenesten		Avdelingen må neste år legge om måten en prioriterer (dette blir i et tett samarbeid med

			Tjenestekontoret, kommunepsykolog og kommuneoverlege), samt å se på hvordan en følger opp brukere. Ett aspekt i dette er at en i større grad legger om driften fra individuell oppfølging til gruppetilbud. På bakgrunn av dette vil det være mulig å nedjustere bemanningen med to årsverk. Hvilke stillinger som tas vekk avklares høst-22, sånn at en får helårseffekt i 2023
Legetjenesten	Redusert vikarbudsjet		Avhengig av at en får på plass leger i ledige legehjemler (følge opp plan for legetjenesten)
Fagstab og administrative stillinger	Årsverk reduksjon (1,6 årsverk)		Sektoren skal neste år jobbe for mer effektivisering og rett plassering av arbeidsoppgaver. Hvilke stillinger som tas vekk avklares høst-22, sånn at en får helårseffekt i 2023.
Institusjon	Reduksjon på variable lønnskostnader		Jobber for å få ned variable lønnskostnader (innleie av vikar osv.)

Tabell 25 - Økonomiske nøkkeltall Helse og mestring

6.3.1 Om sektoren

Sektoren har ansvar for å sørge for gode og forsvarlige helse- og omsorgstjenester til alle som trenger det, uavhengig av alder eller diagnose (jf. regjeringen.no og forventningsbrevet-2023 fra Statsforvalter). Videre står det i helse- og omsorgstjenestelovens formålsparagraf følgende:

1. forebygge, behandle og tilrettelegge for mestring av sykdom, skade, lidelse og nedsatt funksjonsevne
2. fremme sosial trygghet, bedre levevilkårene for vanskeligstilte, bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer
3. sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre,
4. sikre tjenestetilbudets kvalitet og et likeverdig tjenestetilbud,
5. sikre samhandling og at tjenestetilbudet blir tilgjengelig for pasient og bruker, sikre nødvendig opplæring av pasient, bruker og pårørende, samt sikre at tilbudet er tilpasset den enkeltes behov,
6. sikre at tjenestetilbudet tilrettelegges med respekt for den enkeltes integritet og verdighet og
7. bidra til at ressursene utnyttes best mulig

Samtidig som vi i budsjett for 2023 har tatt mål av oss å komme enda tettere på sammenlignbare kommuner (jf. de siste KOSTRA tallene), må vi framover i økonomiplanperioden forberede oss på økt vekst og behov hos brukere (jf. demografiske utfordringer). Vi må derfor klare å balansere

utfordringene vi fortsatt har med å tilpasse oss andre kommuner (vi har nærmet oss betydelig de siste to årene), og samtidig satse på tiltak som gjør oss mer robuste til å takle fremtiden.

Omsorgstrappen

En av hovedsatsingene i 2023 blir å følge opp Omsorgstrappen og dens premisser, der overskriften er «*så lenge jeg kan bo hjemme, så bor jeg hjemme*». Omsorgstrappen skal hjelpe oss til å:

- skape gode bruker- og pasientforløp (forsvarlige tjenester)
- sikre en mest mulig effektiv tjenesteyting
- skape en bærekraftig tjeneste som takler fremtiden.

Omsorgstrappen bidrar i tillegg til at vi har en felles forståelse å jobbe ut i fra, tydeliggjøre hvilke tjenestetilbud vi har, gi hjelp på rett nivå til rett tid og ikke minst hjelp til å prioritere. For å lykkes i dette må sektoren legge til grunn viktige prinsipper som «Hva er viktig for deg» metodikken, «hverdagsmestring», «forebygging», «helsefremming», «samspill med pårørende og frivillige».

Suksesskriterier i arbeidet med omsorgstrappen kan deles opp i to bolker. På den ene siden nye og forbedra prosedyrer og rutiner på alt fra «kartlegging av bruker», «evaluering av tjenestetilbud», «kommunikasjon med bruker pårørende» osv. På den andre siden har vi mer strukturelle grep som også er helt avgjørende for at vi lykkes med den nye omsorgstrappen.

- *gode og effektive arbeidstidsordninger* (turnuser) med fokus på “heltidsarbeidet” og bl.a. tiltak som årsturnus (dette innføres i to bofellesskap i 2022 og i begge sonene i hjemmesykepleien i januar 2023).
- *legger til rette for god ledelse på avdelingsnivå*. Gi lederstøtte og mulighet for lederutvikling. Det er i 2022 lagt til rette for fagledere som avlaster avdelingsledere i de store avdelingene og vi starter opp et eget lederutviklingsprogram for alle ledernivåene i sektoren i 2023. Godt partssamarbeid på alle nivå er og en forutsetning (følge opp arbeidsgiverstrategien til kommunen)
- *budsjettansvar legges ut på avdelingslederne*, som bl.a, vil bidra til et større eierskap til økonomien lenger ut i sektoren. Dette starter opp fra 1.1.2023
- *ha god nok fagkompetanse i alle ledd* (få på plass lokale kompetanseplaner i tråd med den overordna strategiske kompetanseplanen)
- *er framoverlente i å ta i bruk nye digitale- og velferdsteknologiske løsninger*. Følge opp ny revidert handlingsdel i plan for velferdsteknologi og digitale løsninger.

Som en ser så henger ting veldig nøye sammen og en må jobbe på flere hold samtidig for å lykkes. Sektoren kommer derfor til å satse spesielt på disse områdene som er nevnt ovenfor i 2023.

De fleste avdelingene får innsparingskrav neste år, men vi prøver å dempe innsparingen på områder der vi mener det er fornuftig å gjøre det. Dette har sammenheng med føringer fra statsforvalters forventningsbrev-23 og vår egen muligheten for å kunne følge opp arbeidet med omstillingen som ligger i den nye omsorgstrappen.

Under nevnes et utvalg av de berørte områdene.

Barn og unge

Vi vil så langt det er mulig skjerme tiltak rundt barn og unge. Det vil si at områder som Ung Arena, helsestasjon, skolehelsetjenesten og jordmortjenesten og avlastningstiltak for barn og unge får kun mindre innsparingskrav i 2023.

Fysioterapi, ergoterapi og tekniske hjelpemidler og Friskliv

I prinsippet skjermes disse områdene i 2023. Bakgrunnen for det er rollen de har i arbeidet inn mot Omsorgstrappen (i forhold til forebygging, hverdagsrehabilitering osv.).

Velferdsteknologi og digitale løsninger

Vi opprettholder nivået på tiltak innenfor dette området på samme nivå som i 2022. Vi klarte ikke å nå målene i plan for «Velferdsteknologi og digitale løsninger» i 2022, men etter en omorganisering for denne satsingen i 2022 vil vi være bedre rustet til å oppnå det vi ønsker i 2023 (jf. revidert plan for «Velferdsteknologi og digitale løsninger»).

Psykisk helse og avhengighet

Denne avdelingen ble høsten-22 delt i to. Det vil si at bo-tjenesten på Hågålia bofellesskap nå er flyttet over til Bo- og mestringsenheten. Det som er igjen er det en definerer som «ute-tjenesten» og hvor målgruppen er 18 år og oppover med psykiske helseutfordringer og/eller rusutfordringer. Avdelingen må neste år legge om måten en prioriterer tiltak (dette blir i et tett samarbeid med Tjenestekontoret, kommunepsykolog og kommuneoverlege), samt hvordan en følger opp brukere som har fått innvilget vedtak. Ett aspekt i dette er at en i større grad legger om driften fra individuell oppfølging til gruppetilbud. På bakgrunn av dette vil det være mulig å nedjustere bemanningen med to årsverk. Hvilke stillinger som tas vekk avklares høst-22, sånn at en får helårseffekt i 2023

Institusjon

Her er innsparingskravet i det store og hele knyttet til et nedtrekk på variable lønnskostnader (som f.eks. innleie av vikar). Det skal tas en grundig vurdering av hvilken effekt det vil være av å gå fra 2 til 1 institusjon.

Hjemmetjenesten

Det at vi ikke starter opp drift på de siste åtte heldøgns bemanna omsorgsboligene på Furumoen, gjør at vi kommer til å ha utfordringer knyttet til press på hjemmetjenestene, som igjen kan påvirke problematikken med utfordringene vi har hatt på institusjonsplassene og overligger på sjukehus (vi betaler for ferdigbehandlede pasienter som blir værende på sjukehus inntil vi har et forsvarlig tilbud på plass i kommunen). Dette kan gi uheldige konsekvenser for å få omsorgstrappen til å fungere optimalt.

Fagstab og administrative stillinger

Sektoren skal neste år jobbe for enda mer effektivisering og rett plassering av arbeidsoppgaver innenfor fagstab, administrative og merkantile oppgaver. Dette må også sees i sammenheng med at f.eks. budsjettansvar nå er flyttet ut til avdelingsledere. Hvilke stillinger som tas vekk avklares høst-22, sånn at en får helårseffekt i 2023.

Allmennlegetjenesten og legevakt

Det er foreslått reduksjon i budsjettposten for legevikarer. For å få til dette må sektoren lykkes med å få på plass leger i de ledige hjemlene.

Utgiftene øker på legevaktstjenester. Dette skyldes økte lønnskostnader, økning på vaskeritjenester og opplæring/kurs og økning av administrativ ressurs. Dette reguleres i samarbeidsavtalen kommunen har med Notodden og Hjartdal kommune.

Mariposa kafè

Mariposa kafè legger ned driften. Avdelingen DRIV får utfordringen med å finne alternative løsninger/arbeidsoppgaver innenfor DRIV sine rammer, for de brukerne som har hatt dette som sin arbeids-/aktivitetsplass.

Bo- og miljøtjenesten

Det er lagt opp til mindre reduksjoner på budsjettet på noen av avdelingene innenfor denne enheten. Samtidig må en på andre avdelinger legge inn en økning. Dette er knyttet til enkeltbrukere som har fått økt behov.

Gjennom «Forprosjekt knytt til boligstruktur» er det foreslått å bygge et nytt bofellesskap med åtte boliger på tomten ved siden av Grivihaugen. Videre er det opsjon på ytterligere to frittstående boliger med to enheter per bolig, til sammen 4 enheter.

Regjeringen har i statsbudsjettet for 2023 fjernet tilskuddsordningen på bygging av omsorgsboliger og forprosjektet er dermed utsatt på ubestemt tid.

Når en får bygd dette nye bofellesskapet vil enheten ha et mye bedre grunnlag for å jobbe videre med å effektivisere driften (jf. omsorgstrappen og dens premisser)

6.3.2 Økonomiske nøkkeltall

6.3.3 Kommuneplanens handlingsdel

Det er ikke lagt inn nye tiltak. Tiltakene som prioriteres er i hovedsak startet opp.

Mål	Strategi	Tiltak	Drift/inv	2023	2024	2025	2026
1.1 Innbyggere i M-T opplever tilhørighet til ny kommune	1.1.2 Sikrer barn og unge innvirkning i saker som angår de.	Aktivt bruk av ungdomsrådet. Sikre barn og unge informasjon og rett til å bli hørt i alle saker som gjelder dem, både ved psykososial, psykisk og somatisk helsehjelp. Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle saker som angår dem.		x	x	x	X
	1.2.1 Kartlegge aktivitet i frivillig sektor og potensiale for samskaping med kommunen.	Følge opp og initiere mulige samskappingsprosjekt mellom kommunen og frivillig sektor i arbeidet med bl.a. Leve hele livet reformen, Ung Arena og Sammen Mot.		x	x	x	X
2.3 M-T er en attraktiv skole- og studiested	2.3.1 Er en aktiv vertskommune og gir et godt tjenestetilbud for elever og studenter.	Fortsette med samarbeidsmøte mellom kommune og USN/SSN vedrørende helsetjenester.		x	x	x	x
3.1 Midt-Telemark kommune gir gode, effektive og tilpassa tjenester til innbyggerne	3.1.1 Har en arbeidsgiverstrategi som legger vekt på å rekruttere kompetanse og tilby større stillinger og gjør kommunen i stand	Følge opp handlingsplanen for allmennlegetjenesten Videreføre heltidskultur i alle tjenester. Skape fagmiljø som både er stabiliserende og rekrutterende, og legge til rette for kompetanseheving.		x	x	x	x

	til å yte gode og effektive tjenester	Etablere simulering- og ferdighetscenter for kompetanseheving for ansatte. Utarbeide en overordnet strategisk kompetanseplan, gjennomføre kompetansekartlegging og utarbeide avdelingsvis kompetanseplaner. Gjennomføre etisk refleksjon i alle avdelinger.					
	3.1.2 Prioriterer tidlig innsats, forebygging og samarbeid systematisk på tvers av fagområde og tjenester	Helsefremmende tiltak, tidlig innsats og forebygging skal gjennomsyre arbeidet i Omsorgstrappen. Dreie fokus fra individuell oppfølging til gruppetilbud. Øke tverrfaglig innsats for å forebygge vold og overgrep, og ivareta utsatte gjennom prosjektet "Sammen Mot". Videreføre og videreutvikle Ung Arena prosjektet. Gjennomføre forebyggende hjemmebesøk for eldre og som fyller 75 år. Styrke det systematiske ernæringsarbeid i hjemmetjenesten og institusjon. Få på plass nødvendige tverrfaglige fagteam/ressursgrupper med særskilte ansvarsområde og bruke kompetanse på tvers. Gjøre disse kjent.		x	x	x	x
	3.1.3 Integrerer digitale verktøy og velferdsteknologi i tjenesteproduksjon som gir bedre trygghet for brukarene, bedre tjenestekvalitet og mer effektiv tjenesteproduksjon	Videreføre velferdsteknologitiltak i tråd med egen plan for dette. Sikre optimal utnyttelse av fagprogrammene Visma Profil, Ressursstyring og CosDoc. Ha en aktiv og offensiv holdning til å prøve ut nye digitale verktøy innenfor alle tjenesteområdene.		x	x	x	x
	3.1.4 Arbeider systematisk med kvalitetsutvikling i tjenestene via brukarmedvirkning, undersøkinger, styringsdata og	Være «nysgjerrig» på hvordan andre kommuner løser sin oppgaver innenfor Helse- og omsorgssektoren. Arbeidet etter prinsippet "hva er viktig for deg"		x	x	x	x

	faglige retningslinjer	Bruke NOU "Det viktigste først" og utarbeide lokale prioriteringsnøkler som implementeres i Omsorgstrappen. Gjennomføre brukerundersøkelser etter modell fra bedrekommune.no					
	3.1.5 Prioriterer å gi tjenester til egne innbyggere	På de tjenesteområdene der det er åpning for å kunne velge om en vil yte tjenester til innbyggere fra andre kommuner, skal en ha system som sikrer at en har ivaretatt egne innbyggere først før en tilbyr tjenester til andre. Utarbeide retningslinjer for å ta betalt for tjenester som ytes til innbyggere i andre kommuner		x	x	x	x
	3.1.6 Har en Omsorgstrapp som klart og tydelig definerer hvilke tjenester kommunen skal ha og hvilket nivå de skal ligge på (verktøy for å prioritere). BEON og LEON prinsippene legges til grunn.	Implementere "Omsorgstrappen" i Helse- og omsorgssektoren		x	x	x	x
	3.2.4 Videreutvikler tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid mellom barnehage, skole og skolehelse-tjenesten ved målretta innsats og kompetanse.	Følge opp samarbeidsmodell for barn og unge (Lederteam Barn og Unge og Ressursgruppe barn og unge).		x	x	x	x
	3.3.4 Utvikler tilbudet for mennesker med behov for kort- og langvarige og/ eller koordinerte tjenester, med satsing på forebygging og lavterskel behandlings tilbud.	Videreføre og videreutvikle Ung Arena. Få avklart hvilken kommunal instans som skal ha ansvar for å samordne tjenestetilbudet til barn og unge som trenger helhetlige og samordnede tjenester.		x	x	x	x
	3.4.2 Utvikler hjemmetjenesten for å ivareta	Satse på hukommelsesteam og hverdagsrehabilitering. Øke kompetansen i		x	x	x	x

	medisinsk og praktiske behov og trygghet for hjemmeboende med nedsatt funksjon og prioriterer aktivitetstilbud på dagtid for disse	hjemmetjenesten til å kunne ta imot nye oppgaver. Øke samarbeidet mellom hjemmetjenesten og frivillige.					
--	--	---	--	--	--	--	--

Tabell 26 - Prioriterte områder Helse og mestring

6.4 Teknisk

- 70 årsverk pr. September 2022.
- Vi er organisert i 4 enheter
- Jobber med regulering, plan og byggesak.
- Har ansvar for kommunale avgifter og eiendomsskatt.
- Totalt sett har vi ansvar for 230 km med vei, fortau og GS veier.
- Kommunene har 478 km med vann og avløpsrør. 5 renseanlegg og 3 vannverk.
- Totalt sett disponerer vi 65000 m² med eide og leide bygg.
- Landbrukskontoret betaler ut ca. 100 mill. med produksjonstilskudd hvert år.

Den krevende bemanningssituasjonen vi har hatt i 2022 fortsetter inn i 2023 og vil å påvirke vår yteevne.

Det spesielle med årets budsjett er høye energi-, maskin-, vare- og forsikringskostnader.

Det ser ut til at vi får bredband tildeling på kr. 1,4 mill. fra fylkeskommunen for 2022, med utbygging i 2023. Vi stiller kr 0,4 mill. i egenandel, som ligger på bundet fond til formålet bredband. Tildelingen gjelder områdene Øvre Sauar, Tveitanmoen, Vreimsida og Liagrenda.

Vår kommune er relativt godt dekket med bredband. Derfor mener vi at det er riktig å ikke søke midler for 2023, men bruke året til finne de siste områdene uten dekning med tanke på en ny runde i 2024.

6.4.1 Om sektoren

Forvaltningsenheten:

Oppmåling – Bemanningssituasjonen: 2 personer har snart pensjonsalder (1-3år). En tenker at en av disse må erstattes. Oppmålingsingeniører er vanskelig å få tak i nå og derfor bør det lages en rekrutteringsstrategi.

Reguleringsplan – Bemanningssituasjonen: 2 stillinger ute i permisjon/sluttet. En ansatte har kort erfaring. Må tenke rekruttering snarest mulig.

Byggesak - Bemanningssituasjon: 2 mann + en nyansatt som ikke har startet ennå. Ingen erfaring fra byggesak, men kan saksbehandling.

Generelt:

Mangler tilsynspersonell på byggesak og miljø/utslipp.

- Mangler personell til oppfølging av kartdata/systemansvarlig
- Mangler personell til oppfølging generelt på slikt som hjemmesider osv
- Mangler tilsynspersonell på byggesak og miljø/utslipp.

Generelt er situasjonen svært sårbar. Dersom en av de erfarne til blir borte, kan det resultere i at store deler av enheten ikke får levert de tjenestene den skal. Vi mangler i dag saksbehandlere med skriveerfaring og selvstendighet/erfaring.

Fagområdene er svært avhengige av hverandre, slik at det spiller liten rolle hvilke fagområder som blir «lammet».

Etter det vi kjenner til står det store investeringer for døren. Eksakt når de kommer er vanskelig å si. Kan nevne prosjekter for sannsynligvis nærmere en halv milliard>: Campus Bø, Kunnskapsparken, Burger King, Sagavoll folkehøgskole osv.

Gebyr innenfor dette fagområdet er økt med deflator på 3,7 %.

Bygg:

Strøm, fjernvarme, forsikring og vedlikehold har en betydelig økning. For kjøp av tjenester og kommunalt næringsavfall er budsjettet redusert med 0,5 mill. Totalt sett er økningen for bygg drift kr. 16.500 mill. Av dette utgjør strøm og fjernvarme kr. 11.600.000.

Budsjett for utleie av kommunale boliger har ligget opp mot 100% dekning i 2022. Det vil i stor grad bli oppnådd grunnet behov for leiligheter til flyktninger. Det realistiske tallet er en utleiegrad på 11/12 deler av året.

Enheten lager en egen sak for prising av kommunale boliger som ferdigstilles sammen med at en behandler boligsosial handlingsplan våren 2023.

Det er fortsatt et større etterslep for oppussing av eldre boliger.

Veg:

Store deler av budsjettet er kostnader knyttet til sommer- og vintervedlikehold, samt strøm. MT kommune har rammeavtaler som blir regulert gjennom indekser innenfor sine områder. De foreløpig siste regulering av disse viser en økning i kostnader på omtrent 17%. Energiprisen øker med 390% fra 2022 til 2023.

Rammene for drift av veg er på et lavt nivå sammenlignet med tilsvarende kommuner, og teknisk mener det er kritisk at disse ikke reduseres ytterligere. For å få mulighet til tilsvarende driftsnivå i 2023 må rammene justeres etter gjeldende indekser og kjente prisøkninger.

VAR:

Det legges opp til tilsvarende driftsnivå for 2023 som i 2022. Økning av strøm- og renteutgifter gir noe utslag i gebyrgrunnlag for vann og avløp, men bruk av fond kompenserer for dette.

2022 er siste kontraktsåret med gjeldende slamrenovatør. Anskaffelse av ny kontrakt for 2023-2027 medfører noe økte kostnader.

For renovasjon melder renovatør om nedgang i kostnader på 10%. Vider har vi fond og dette gir en totalnedgang på 20%.

Det forventes ikke økning i gebyr for feiing.

Det legges opp til en samlet total økning i VAR-gebyrer for en normalbolig med vannforbruk på 120 m³ på 1,1 %. Det er tredje året på rad med gunstig utvikling i totalprisene for VAR.

6.4.2 Økonomiske nøkkeltal inkl VAR priser.

Økonomi

Kommentarer

Tiltak	Beskrivelse	Risiko	Konsekvens
Utgiftsøkninger			
El kraft	Prisøkning fra kr. 0,37 til ca kr. 1,65.	Middels	Økt kostnad
Fjernvarme	Bygger på spot, men med min og maks tak. Kommer til å ligge på maks i 2023	Middels	Økt kostnad
Økte kostnader til renholdsartikler	Ny avtale	Høy	Økt kostnad
Forsikringer	Stpr prisøkning	Høy	Økt kostnad
Økte priser byggvedlikehold	Prisstigning	Middels	Økt kostnad
El kraft gatelys	Nye priser	Middels	Økt kostnad
Økte maskin og drivstoff kostnader	Antatt prisstigning 19%	Høy	Økt kostnad
Redusert gebyr byggesak	Nivået i 2022 er på 3 mill. Vi reduserer dette for 2023 med 0,250 mill. Aktiviteten forventes redusert.	Høy	Økt kostnad
Redusert husleie	Nå ligger det inne 11/12 deler av mulighet for husleie grunne dødtid.	Middels	Økt kostnad.
Utgiftsreduksjoner			
Reduserte priser for kommunal renovasjon	Irmat har kommet med en prisreduksjon på 24 %	Lav	Red. kostnad
Parkeringsinnteketer	Gjelder Lifjell og Gyrestolen	Lav	Red. kostnad
Økt inntekt frå interkommunal virksomhet	Årlig, men ikke budsjettet for før. Kommer fra årsoppjøret i samarbeidet med Nome.	Lav	Red kostnad
Økt salg av tenester	Gjeder renhold. For lavt budsjettet	Lav	Red kostnad
Ekstra innsparingskrav på kr. 6 mill.	Reduserte strømutfgifter som følge av redusert temperatur i bygg. Vakanser i forbindelse med tilsetting Videreføring av arbeidspakke bygg. Uspesifisert innsparing.	Høy	Det er stor grad av usikkerhet i forbindelse med måloppnåelse for ekstra innsparingskrav, men teknisk vil selvsagt prøve.

Tabell 27 - Økonomiske nøkkeltall inkl VAR priser

Gebyrendring fra året før	2023	2024	2025	2026
Vann	13,4 %	9,0 %	1,6 %	1,3 %
Avløp	8,3 %	5,3 %	5,0 %	3,1 %
Renovasjon	-20,0 %	-0,4 %	2,6 %	2,5 %
Slamtømming	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %
Feiing	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Samlet endring	1,1 %	5,4 %	4,1 %	3,4 %

Tabell 28 - Gebyrendringer

6.4.3 Kommuneplanens handlingsdel

Mål	Strategi	Tiltak	Drift/inv	2023	2024	2025	2026
1	1.1.1	Sikre medvirkning	Ingen	x	x	x	x
2	2.4.3	VAR Investering. Oppgradere eksisterende anlegg i bakken	Inv	x	x	x	x
2	2.2.2	Styrke samhandling mellom næring, landbruk og reiseliv.	Ingen	x	x	x	x
4	4.2.1	Dette er en del av arbeidet når nye investeringer settes i gang	Drift og inv	x	x	x	x
	4.2.2	Vedlikehold av bygg og vei. Ligger i budsjett.	Drift og inv	x	x	x	x
	4.3.2	GS veger langs hovedveiene.	Pådriver	x	x	x	x
	4.6.1	Integrere arbeidet som motvirker klimaendringer i planer og prosjekt	Drift og inv	x	x	x	x
3	3.3.7	Drift og investering fra temaplan for sykkel. Arbeidet må innarbeides i samarbeid med vei og VA drift og utbygginger.	Drift og inv	x	x	x	x
			Drift	X	X	X	X
			Investering	X	X	X	X

Tabell 29 - Prioriterte området Teknisk

6.5 Midt-Telemark kyrkjelege fellesråd

Kommunen sitt ansvar for finansiering av kirken er gitt i trossamfunnsloven §14.

Kommunen gir tilskudd til kirkens virksomhet lokalt, herunder tilskudd til bygging, vedlikehold og drift av kirkebygg.

Kommunens tilskudd gis etter budsjettforslag fra soknet.

Midt-Telemark kyrkjelege fellesråd sitt budsjettforslag er vedlagt. I budsjettforslaget bes det om:

Kr. 7.700.000,- i driftstilskudd, og et investeringstilskudd på 1,8 mill. I tillegg til overføring av ubrukte investeringsmidler fra 2022.

Kommunedirektøren sitt budsjettforslag inneholder

- Kr 7.637.000 i driftstilskudd
- Kr 1.800.000 i investeringstilskudd.

Overføring av ubrukte investeringsmidler kommer som egen sak seinere.

6.6 Interkommunale samarbeid

6.6.1 Barnevern

Nome og Midt-Telemark barnevernstjeneste sine viktigste oppgaver er å gjennomgå meldinger og undersøkelser innen frist, iverksette nødvendige hjelpetiltak for de barn og foreldre som er i behov av dette, samt oppfølging av fosterbarn/fosterhjem og biologiske foreldre. Barneverntjenesten sitt arbeid er i stor grad styrt av et strengt lovverk og tidsfrister.

Barnevernsreformen som trådte i kraft 01.01.2022, innebærer at kommunene får et økt finansieringsansvar for barnevernstiltak. Det vil si et fullt økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem, og økte kommunale egenandeler for bruk av spesialiserte hjelpetiltak, spesialiserte fosterhjem, institusjon og akuttiltak. Dette skal gi kommunene bedre muligheter og sterkere insentiver til å prioritere forebyggende tilbud til barn og familier. Reformen gir kommunen økte utgifter da barneverntjenesten selv må skaffe fosterhjem, fra private aktører.

6.6.2 PPT

Nome og Midt-Telemark Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er kommunens rådgivende og sakkyndige instans i spørsmål som omhandler barn, unge og voksne som har særlige utfordringer knyttet til opplærings- eller oppvekstsituasjonen.

PPT sitt mandat er hjemlet i opplæringsloven og barnehageloven.

Opplæringsloven §5-6: Kvar kommune og kvar fylkeskommune skal ha ei pedagogisk- psykologisk teneste. Den pedagogisk-psykologiske tenesta i ein kommune kan organiserast i samarbeid med andre kommuner eller med fylkeskommunen. Tenesta skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å leggje opplæringa betre til rette for elevar med særlege behov. Den pedagogiske-psykologiske tenesta skal sørge for at det blir utarbeid sakkunnig vurdering der lova krev det.

Barnehageloven §33: Kommunens pedagogisk-psykologiske tjeneste er sakkyndig instans i saker om spesialpedagogisk hjelp. Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet lovpålagte sakkyndige vurderinger. Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal bistå barnehagen i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge barnehagetilbudet for barn med særlige behov.

PPT skal arbeide for helhet og sammenheng, og deltakelse i det tverrfaglige samarbeidet er av avgjørende betydning for arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling. Kompetanseløftet for inkluderende fellesskap i skoler og barnehager knyttet opp mot st.meld.6 og ny opplæringslov gir sentrale føringer for arbeidet framover.

Nome og Midt-Telemark PPT er i en omstillingsprosess fordi samarbeidsavtalen med fylkeskommunen om oppfølging av videregående skoler utgår 31.12.22. Fra 01.01.23. omfatter det interkommunale samarbeidet grunnskoler, barnehager og voksenopplæring i Nome og Midt-Telemark.

6.6.3 Kommuneoverlege

Kommuneoverlegefunksjonen er en lovpålagt oppgave. Kommuneoverlegen er ansatt i 100 % stilling fordelt på kommunene. Kommuneoverlegen har som oppgave å påse at kommunene blant annet har den nødvendige helsemessige beredskap, har kontroll på helsetjenestene og sykdomsforholdene i kommunene og ellers sikre at kommunen har faglig kvalitetssikring etter internkontrollforskriften.

6.6.4 Midt-Telemark IKT

Nome og Midt-Telemark IKT planlegger, utvikler og drifter data og telefonløsninger til alle enhetene i kommunene. Dette inkluderer og de interkommunale samarbeidene. Ramma til Nome og Midt-Telemark IKT er justert noe opp som følge av økte lisenskostnader samt nye sikkerhetsprodukter

anbefalt av IKT styre. Digitale løsninger er et av de viktigste arbeidsverktøya for hver arbeidstager i kommunen, og det er viktig å ha gode og robuste løsninger som ivaretar sikkerhet og funksjonalitet.

Kongsbergregionen

Etter vedtak i formannskapene i kommunene Nome og Midt-Telemark vil kommunene tre inn i to interkommunale samarbeid i Kongsbergregionen. Disse samarbeidene er:

- Kongsberg IKT (K-IKT)
- Tjenesteutviklingssamarbeidet

Dette vil styrke sikker og effektiv drift av IKT. I tillegg kommer kommunen inn i et system som ivaretar tjenesteutvikling og digitalisering på en god måte.

6.6.5 Nome og Midt-Telemark Landbrukskontor

Nome og Midt-Telemark Landbrukskontoret har ansvaret for forvaltningen av landbrukspolitikken for kommunene. Kontoret har 8 fast ansatte og 2 prosjektmedarbeidere. Kontorets hovedoppgave er å forvalte tilskuddordningene som ligger til sektoren, behandle saker etter konsesjonslov, jordlov, skoglov m. fl. og være rådgivere på områder som jordbruk, skogbruk, viltforvaltning, vannforvaltning og tilleggsnæringer. Nome og Midt-Telemark kommune er en av landets største fruktkommuner og verdiskapingen fra primærnæringsa er stor

For 2023 legger en opp til samme nivå på våre tjenester som tidligere.

- Vi trenger rom for å være mer «på». Det vil si at vi må kunne jobbe prosjektretta med nye løsninger for landbruket (grønt skifte osv). Det ligger ikke prosjektmidler i vårt budsjett utover de prosjekt som allerede er finansiert, men vi ønsker oss rom for å kunne jobbe for å sette nye prosjekt på dagsorden.
- Vi må jobbe med areal som ikke blir forvaltet, Statsforvalteren har forventning om det. Vi har begynt arbeidet, trenger å komme et steg videre med dette.
- Vi opplever stort fokus på kontroll. Det forventes at vi utfører mange kontroller, og vi settes selv under lupa. Dette gjør at vi må ha system og kontroll på vårt eget arbeid.

6.6.6 Midt-Telemark Næringsutvikling AS (MTNU)

Midt-Telemark og Nome utvikling AS er kommunenes regionale næringsutviklingselskap. Kommunene eier 51 % av aksjene i selskapet, øvrige aksjonærer er næringslivet. Kommunene bidrar med driftstilskudd til selskapet.

MTNU jobber med bedriftsrådgivning, utviklingsprosjekter, etablererveiledning, forretningsplaner, kopling til bedrifter, ressurspersoner og forskningsinstitusjoner, finansieringsordninger, kurs og arrangementer med mer.

Satsinger for det kommende året vil være å følge opp hovedpunktene i strategisk næringsplan og tilhørende handlingsplan. MTNU vil jobbe sammen med kommunene om å finne gode utviklingsprosjekter samtidig som vi følger opp regionens bedrifter med omstilling og utvikling.

Utfordringen for MTNU er å skaffe finansiering for å kunne ansette en bedriftsrådgiver/prosjektleder til som det er et stort behov for hvis vi skal kunne løse arbeidsoppgavene våre.

6.6.7 NAV Midt-Telemark og Nome

NAV Midt-Telemark og Nome er et samarbeid mellom staten og Midt-Telemark og Nome kommuner med 43 ansatte, inklusive Talenhuset, prosjekter og midlertidige stillinger. Om lag halvparten av disse er kommunalt ansatte. Den statlige delen har ansvaret for arbeidsmarkedspolitikken og de statlige

velferdsordningene, den kommunale delen har ansvaret for de kommunale sosialtjenestene. I dette ligger oppfølging mot integrering og aktivisering av utsatte grupper og arbeidsrelatert aktivitet.

Mottakere av sosialhjelp har over tid ligget på et jevnt nivå i kommunen, men har gått noe opp i 2022 hvis vi sammenligner med fjoråret. Det skyldes i stor grad utbetalinger til ukrainske flyktninger, men det er også en økning av andre som har søkt og fått utbetaling. Arbeidsledigheten i Midt-Telemark er historisk lavt, men har steget noe fra sommeren 22 til høsten 22. Andelen helt ledige ligger i september 22 på 1.8% av arbeidsstyrken. Vi har økt pågang av innbyggere som ønsker økonomisk rådgivning og er bekymret for hva økte priser på drivstoff, strøm, matvarer i tillegg til økt rente vil ha å si for antall innbyggere som har behov for økonomisk sosialhjelp. Det er et snitt på ca 130 barnefamilier per år som søker eller har søkt om økonomisk sosialhjelp, og 300 barn lever i disse husholdningene. Fra høsten 2022 skal barnetrygden holdes utenfor i beregning av økonomisk sosialhjelp, og det vil ha betydning for kostnadsnivået til livsopphold i 2023. Dette er ikke hensyntatt i forslag til budsjett.

De ukrainske flyktningene som kom i 2022 har intrøkk til og med juni 2023. Det er viktig at SKI og NAV jobber godt sammen om å formidle disse ut i jobb så ikke de har behov for økonomisk sosialhjelp fra juni 23.

For 2023 er Talenhuset styrket med en stilling som jobber forebyggende med frafall i videregående skole og med å løse privatister gjennom privatistløpet for å fullføre videregående skole. Målgruppen er unge som søker sosial, og ikke har fullført videregående. Denne stillingen er resultatet av et prosjekt finansiert av Statsforvalteren som ble avsluttet juni 2022. NAV samarbeider om denne stillingen med Vestfold og Telemark fylkeskommunes OT tjeneste, og i 2023 er stillingen fullfinansiert av prosjektmidler fra VTFK og OT midler fra fylkeskommunen.

KVP -kvalifiseringsprogrammet, er for de med vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne. Antall deltakere ligger på rundt 10-12 per år.

6.6.8 Nome og Midt-Telemark brann og redning (NMTBR)

NMTBR er ett deltids brannvesen som består av innkallingsmannskaper. Vi har ansvarsområde i Nome kommune og Midt-Telemark kommune med i overkant av 17000 innbyggere. Vi har 4 brannstasjoner og det er tilknyttet 10 mannskap til hver av brannstasjonene. Vi har rullerende hjemmevakt for utrykningsledere, utenom definert arbeidstid 0800-1600. Overordnet vakt har vi døgnkontinuerlig. NMTBR fulltidsansatte består i dag av brannsjef, leder beredskap, leder forebyggende, branninspektør og 4 feiere/brannforebyggere. I 2021 hadde vi rundt 330 oppdrag fordelt på våre 4 brannstasjoner. Pr. 1.7 2022 er det registrert 117 særskilte brannobjekter, og 9743 piper/fyringsanlegg i ansvarsområdet.

Alle brannvesenets oppgaver er regulert i gjeldene lover og forskrifter. Det er Sør-Øst 110 IKS, lokalisert i Tønsberg, som utalmerer oss som lokalt brannvesen ved alarm. Utrykninger er en stor, men nødvendig utgiftspost for oss. Det utalmeres i første omgang kun nærmeste brannstasjon ved utrykning. Ut fra hvor mange som bekrefter at man stiller på alarm, og hvilken kompetanse disse har (les: røykdykker, lastebilsertifikat m.m) så vil man velge å kalle inn ytterligere mannskap ut fra behov fra våre 3 øvrige brannstasjoner. Vi skal som utgangspunkt ha minimum 4 mannskap på hendelsessted innenfor definerte krav til utrykningstid, for deretter å øke slagstyrken etter behov.

1.3.22 ble det innført ny forskrift for brann- og redningsvesenet. Denne gir blant annet føringer for hvordan brannvesenet skal organiseres, bemannes og utrustes. Det jobbes med analyser for å finne ut av om dokumentasjonskrav som stilles for brannvesenet er i henhold til regelverket. Utover dette så er det fokus på at brannstasjonene i ansvarsområdet skal tilfredsstillende de fysiske krav som stilles til

arbeidsmiljø. Investeringer på brannstasjoner vil som konsekvens føre til at NMTBR på sikt får økte husleieutgifter. NMTBR håper å ta i bruk brannstasjoner som tilfredsstillende kravene fom. 1.1.24.

Brannvesenet har ingen planer om investering i nytt utstyr neste år. Det er satt i gang arbeid for å lage en ny brannstasjon i garasjene på Napastå. Siden dette er en leieavtale med Midt-Telemark eiendom står brannvesenet for denne forhandlingen. Videre kommer MT kommune til å oppgradere brannstasjonen på Gvarv slik at den oppfyller HMS kravene til mannskapet.

Ingen endring i feieavgift.

6.6.9 IRMAT AS.

Selskapet har ansvar for renovasjon for Midt-Telemark kommune. Selskapet har drevet sin virksomhet godt, noe som fører til en prisreduksjon i 2023 på 10 %. I tillegg har vi fond som må brukes og dette medfører en prisreduksjon for abonnentene på hele 20 %. Den nye gjenvinningsstasjonen på Brenna fungerer bra og har blitt godt mottatt.

IRMAT driver også med kommunal næringsrenovasjon. God drift fører til en prisreduksjon for vår kommune på 24 %.

7. Investeringsbudsjettet 2022 – 25

7.1 Obligatorisk oppstilling

Bevilgningsoversikt - investering

Nr.	Beskrivelse	Art	2021 Regnskap	2022 Budsjett	2023 Budsjett	2024 Budsjett	2025 Budsjett	2026 Budsjett
1	Investering i varige driftsmidler	Sum (010:099) + (100:285) + (300:380) + 429	74 228	36 246	44 500	68 200	74 150	22 650
2	Tilskudd til andres investeringer	Sum (430:480)	635	3 060	1 800	1 500	1 500	1 500
3	Investeringer i aksjer og andeler i selsk	529	2 064	2 400	2 100	2 100	2 100	2 100
4	Utlån av egne midler	Sum (520:521)	0					
5	Avdrag på lån	Sum (510:511)	0					
6	Sum investeringsutgifter	Sum (post 1 : post 5)	76 928	41 706	48 400	71 800	77 750	26 250
7	Kompensasjon for merverdiavgift	729	-10 357	-3 651	-4 890	-9 840	-11 930	-3 230
8	Tilskudd fra andre	Sum (700:780) - 729 + sum (810:850, 880:895)	-8 312	-1 350	-3 550	-2 600	-21 540	-2 100
9	Salg av varige driftsmidler	Sum (660:670)	-13	-2 400				
10	Salg av finansielle anleggsmidler	929	0					
11	Utdeling fra selskaper	905	0					
12	Mottatte avdrag på utlån av egne midle	Sum (920:921)	-1 802					
13	Bruk av lån	Sum (910:911)	-56 128	-34 305	-39 960	-59 360	-44 280	-20 920
14	Sum investeringsinntekter	Sum (post 7 : post 13)	-76 612	-41 706	-48 400	-71 800	-77 750	-26 250
15	Videreutlån	522	20 517	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
16	Bruk av lån til videreutlån	912	-20 517	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
17	Avdrag på lån til videreutlån	512	5 480					
18	Mottatte avdrag på videreutlån	922	-2 732					
19	Netto utgifter videreutlån	Sum (post 15: post 18)	2 747	0	0	0	0	0
20	Overføring fra drift	970	-47					
21	Avsetninger til bundne investeringsfond	550	1 012					
22	Bruk av bundne investeringsfond	950	-4 803					
23	Avsetninger til ubundet investeringsfond	540	2 966					
24	Bruk av ubundet investeringsfond	940	-3 966					
25	Dekning av tidligere års udekket beløp	530	1 776					
26	Sum overføring fra drift og netto avset	Sum (post 20 : post 23)	-3 063	0	0	0	0	0
27	Fremført til inndekning i senere år (udekket beløp)	980 (- post 6 + post 14 - post 19 - post 24)	-0	0	0	0	0	0

Tabell 30- Bevilgningsoversikt investering

7.2 Investeringsbudsjettet 2022

7.2.1 Årets finansieringsbehov

Planlagte investeringer i 2023 utgjør kr 44,5 mill. inkl. mva. Hvert enkelt investeringsprosjekt er kommentert lenger ned i dokumentet.

- Investeringer i aksjer og andeler er egenkapitaltilskudd i KLP på kr 2,1 mill. Finansieres av tilskudd fra andre.

7.2.2 Sum ekstern finansiering

Bruk av lånemidler er budsjettet med kr 39,96 mill. Av dette er kr 19,3 mill. til VAR-anlegg. I tillegg tas det opp kr 20 mill i startlån til videre utlån. Mottatte avdrag på startlån skal utlignes med kommunens nedbetaling til Husbanken, og påvirker dermed ikke balansen.

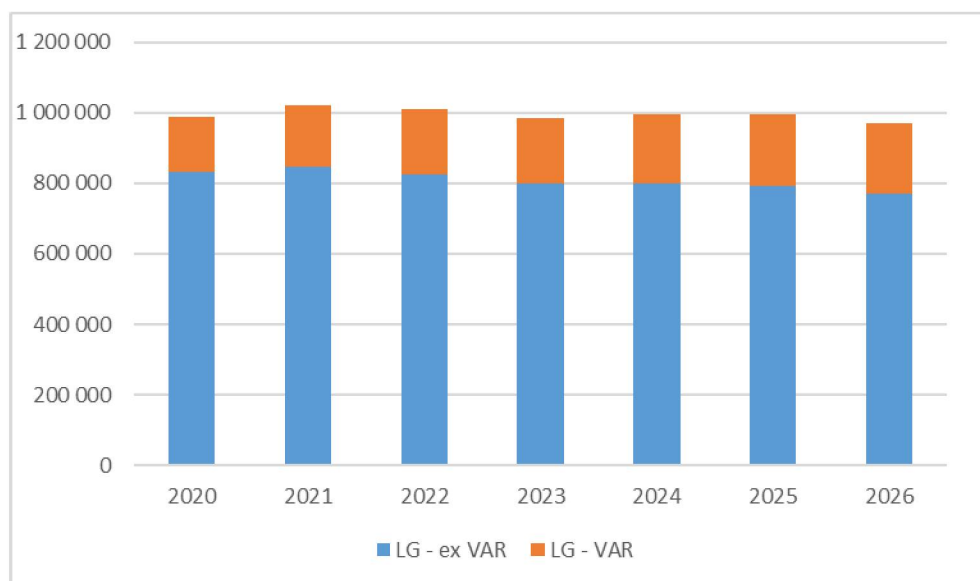
Bruk av lånemidler er budsjettet med kr 39,9 mill. Av dette er kr 19,3 mill. til VAR-anlegg. I tillegg tas det opp kr 20 mill i startlån til videre utlån. Mottatte avdrag på startlån skal utlignes med kommunens nedbetaling til Husbanken, og påvirker dermed ikke balansen.

7.2.3 Utviklingen av startlån

Startlån er lån som lånes ut av kommunen til låntakere som av ulike årsaker ikke får lån i vanlig bank (kjøp av hus eller refinansiering av boliggjeld). Kommunen låner disse midlene inn til gunstige betingelser gjennom Husbanken. Startlåna inngår som en del av tiltakene kommunen samlet forvalter sammen med boligtilskudd og bostøtte til personer som trenger hjelp i boligmarkedet. Startlån inngår slikt sett som en sentral del av kommunens boligsosiale arbeid. I planperioden er det lagt inn årlig låneopptak av startlån på kr 20 mill. I 2022 ble det også tatt opp kr 20 mill i Startlån.

7.2.4 Utviklingen av øvrige lån

Brutto lånegjeld vil reduseres fra kr 1.009,3 mill. til kr 994,6,3 mill. ved utgangen av 2026. Søylene i figuren under viser total gjeld eksklusive startlån ved utgangen av hvert år. Den oransje delen viser hvor stor andel av total gjeld som gjelder lån til VAR investeringer.

Figur 3- Utvikling i langsiktig gjeld inkl. VAR og aksl. startlån 2020-2026

7.2.5 Netto lånegjeld (fratrasket pensjonsforpliktelse, utlån og ubrukte lånemidler) i % av driftsinntektene

Langsiktig gjeld omfatter total brutto lånegjeld, altså inkl. utlån og lån til Startlån og VA området. Netto lånegjeld er langsiktig gjeld fratrukket Startlån, men inkl. lån til VA investeringer. Nøkkeltallet lånegjeld som betjenes av frie inntekter skal ikke overstige 80 prosent av kommunens driftsinntekter for å beholde et moderat handlingsrom. Dette måltallet ligger er 87,4 % i 2023 og reduseres til 86,1 % i 2026.

7.2.6 Investeringer i 2023

Midt-Telemark kommune		2023			2024			2025			2026		
Pro.nr	Prosjektnavn	Egen	Tilsk	Lån/mva komp	Egen	Tilsk	Lån/mva komp	Egen	Tilsk	Lån/mva komp	Egen	Tilsk	Lån/mva komp
1951	Avtale Svealia			750									
2315	Finansiering av investeringer Fellesrådet			1800			1500			1500			1500
	Tilrettelegging rom kulturskole						250						
	Kino - Visningsutstyr						2500						
	Etebløring av ny virksomhet i gammelt legesenter						5000						
2301	Egenkapitaltilskudd KLP-årlig	2 100			2 100			2 100			2 100		
2302	MTIKT - Felles investering - årlig		0	1 500			1 200			1 200			1 200
2304	IKT - skole investering ihh plan-årlig			3 000			3 000			3 000			3 000
	Nytt bygg Folkestad skule									0			5 000
2116	Trafikksikring Maurtua barnehage		1 450	3 050									
2326	Led gateløys			250			250			250			250
2309	Ladestasjoner for kommunale elbiler			500			500			500			500
	Kjøp av leietomt Grautknapp						1 300						
2311	Oppgradering av brannstasjon på Gvarv			2 000									
2305	Opprusting av kommunale bygg inkl brannsikring			3 100			3 200			3 200			3 200
2306	Opprusting av kommunale veier			2 200			2 200			2 200			2 200
2307	Bø skule, gymsalen. Oppgradering av tekniske anlegg og garderobes - ENØK			2 000			2 000						
	Off toalett i frittsående toalettbygg, Bø sentrum			0									
2308	Ny OV kulvert Gunheimsveien			750									
	Prosjektere ny vei til Nordsjø ferieland og Liagrenda.					500	500						
	Pumptrac i Gullbring									0			
2310	Oppgradering av Bø ungdomsskule			5 000			6 000			6 000			
2312	Solcelleanlegg			800			800			800			800
2313	Brygger og bruer (Forprosjekt + Odden brygge)			200			500						
2332	Forprosjekt toalett i Bø sentrum			100									
	Omsorgsboliger					0	20 000		19 440	42 500			
	Sum	2 100	1 450	27 000	2 100	500	50 700	2 100	19 440	61 150	2 100	0	17 650
	VAR	Egen	Tilsk	Lån	Egen	Tilsk	Lån/mva	Egen	Tilsk	Lån	Egen	Tilsk	Lån/mva komp
2320	Vannledning fra Akkerhaugen til Sauherad kirke			7 000									
2327	Driftsovervåking, felles			500			1 500			1 500			1 500
2331	Prosjektere og rydde opp i VA i Gvarv sentrum.			3 000			7 000			5 000			
2321	Ny brønn i Hagadrag			500			2 500						
2323	Utvikle og innføre digitale vannmålere			2 000			2 000			2 000			2 000
2324	Oppgraderer gamle vannleidninger			2 000			2 000			2 000			2 000
2325	Oppgraderer gamle avløpsledninger			2 000			1 000			1 000			1 000
2328	Vannledning Vreimsida			1 500			3 000			3 000			
	VA anlegg til skianlegget og travbanen			0									
2329	Overbygg vannpumpestasjon Hetterud			800									
9960	Grunnlagsinvesteringer Jønnebu vann	-1 200			-1 200			-1 200			-1 200		
9960	Grunnlagsinvesteringer Jønnebu avløp	-900			-900			-900			-900		
	SUM VAR	-2 100		19 300	-2 100		19 000	-2 100		14 500	-2 100		6 500
2322	Startlån			20 000			20 000			20 000			20 000
	Sum startlån	0	0	20 000	0	0	20 000	0	0	20 000	0	0	20 000

Finansiering	MVA/komp	Tilsk	Lån	MVA/komp	Tilsk	Lån	MVA/komp	Tilsk	Lån	MVA/komp	Tilsk	Lån
Prosjekt	4 890	1 450	20 660	9 840	500	40 360	11 930	19 440	29 780	3 230	0	14 420
VAR			19 300			19 000			14 500			6 500
Startlån			20 000			20 000			20 000			20 000
Sum	4 890	1 450	59 960	9 840	500	79 360	11 930	19 440	64 280	3 230	0	40 920

Tabell 31 - Investeringer i 2023

7.2.7 Kommentarer 2023.

Prosjekt nummer	Sak	Utfyllende opplysninger

1951	<i>Avtale Svevalia</i>	<i>Kommunen forhandler fortsatt med grunneier.</i>
2315	<i>Finansiering av investeringer fellesrådet</i>	
	<i>Etablering av ny virksomhet i gammelt legesenter på Gvarv</i>	<i>Kontorene og ventilasjon må oppgraderes.</i>
2301	<i>Egenkapitaltilskudd KLP</i>	<i>Kan ikke finansieres med lån -</i>
2302	<i>MTIKT – Felles investering - årlig</i>	
2304	<i>IKT skole – Investering i hht årlig plan</i>	
	<i>Nytt bygg Folkestad skole</i>	
2116	<i>Trafikksikring Maurtua barnehage</i>	<i>Sørge for GS vei til og forbi barnehagen. Skille biler og myke brukere av området.</i>
2326	<i>Led gatelys</i>	<i>Fortsette med utskiftingen fra halogen til LED.</i>
2309	<i>Ladestasjoner for kommunale biler</i>	<i>Kommunen innfører gradvis elbiler i driften og trenger flere ladepunkt.</i>
	<i>Kjøp av leietomt Grautknapp</i>	<i>Eies av OVF. Forhandling utsettes til tomte ved Frivillighetssentralen er avklart.</i>
2311	<i>Oppgradering av brannstasjon på Gvarv</i>	<i>Brannstasjonen har et pålegg fra arbeidstilsynet over seg. Arbeidet skal sees i sammenheng med ny brannstasjon i Bø.</i>
2305	<i>Opprusting av kommunale bygg inkl brannsikring</i>	<i>Oppgradering av bygg og brannsikring av våre bygg</i>
2306	<i>Opprusting av kommunale veier</i>	<i>Oppgradering av våre veier. Mange av disse har dårlig oppbygning.</i>
2307	<i>Bø skole. ENØK oppgradering av gymsalen</i>	<i>Våtrom og ventilasjon har dårlig funksjon, fører til høye energikostnader og gir dårlig brukeropplevelse. Energibruken vil nå bli styrt.</i>
	<i>Off. Toalett i Bø sentrum</i>	<i>Sentrum har dårlig tilgang på toalett på kveld og natt. Det har vært et ønske over mange år for å få dette på plass. Vil føre til driftskostnader.</i>
2308	<i>OV kulvert Gunheimsveien</i>	<i>Dagens bruløsning krever en oppgradering.</i>
	<i>Ny vei til Nordsjø ferieland og Liagrenda</i>	<i>Dagens vei går gjennom et boligfelt og har svært dårlig kapasitet.</i>
	<i>Pumptrack i Gullbring</i>	<i>Sykkelløype nederst i gammel hoppbakke.</i>
2310	<i>Oppgradering av Bø ungdomsskole</i>	<i>Oppgradering av toalett, kontor for lærerne, to spesialrom og nok klasserom. Egen plan.</i>
2312	<i>Solcelleanlegg</i>	<i>Legge solcelleanlegg på taket av kommunehuset. Et anlegg pr. År på aktuelle andre kommunale bygg.</i>

2313	Brygger og bruker (forprosjekt Odden brygge)	I forbindelse med tiltaksmidler for 30 år siden ble brygger og bruker langs kanalen rustet opp. Nå kreves en oppgradering av disse tiltakene.
	Omsorgsboliger på Grivihaugen	En planlegger inntil 12 omsorgsboliger. Det kan se ut som om prosjektet må utsette grunnet mangel på midler i husbanken.
2320	Vannledning fra Akkerhaugen til Sauherad kirke.	Denne ledningen er så dårlig at en kontinuerlig tetter vannlekkasjer.
2327	Driftsovervåking VA	Dagens driftsovervåking må oppgraders og etter hevert skiftes ut.
2331	Prosjekter og rydde opp i gamle VA anlegg i Gvarv sentrum	Her ligger det et gamle ledningsnett over hverandre med feilkoblinger. Dette fører til fremmedvann inn på renseanlegget og vannlekkasjer i dårlige rør.
2332	Forprosjekt toalett Bø sentrum	Oppstart av forprosjekt toalett Bø sentrum
2321	Ny brønn i Hagadrag	Brønn nr. 2 må snart pensjoneres. Derfor må en få på plass en ny brønn for å holde vannkapasiteten på et akseptabelt nivå.
2323	Utvikle og innføre digitale vannmålere	Arbeidet er i gang og vil på sikt føre til kundene betaler for vannmengden som blir brukt. Erfaring viser at totalforbruket da blir redusert.
2324	Oppgradere gamle vannledninger	Brukes for å oppgrader og sikre ledningsnettet.
2325	Oppgradere gamle avløpsledninger	Brukes for å oppgrader og sikre ledningsnettet.
2328	Vannledning Vreimsida	Målet med ledningen er å starte arbeidet med en dobbel sikring av vannledningen forbi Sandbrua. I første omgang vil nye abonnenter på Vreimsida få kommunalt vann.
	VA anlegg til skianlegget og travbanen	Bø skiskytterlag og Bø tråvlag har søkt om et bidrag på kr. 1,9 mill for å bygge VA ledning til disse anleggene. Det er planlagt nytt servicebygg til idrettsanlegget, men det krever vann og avløp. Idrettsrådet har gått inn for tiltaket. Idrett og trav vil stå for byggingen og gå inn med kr. 300.000,-. Planen er at kommunen overtar drifta etter at anlegget er ferdig.
2329	Overbygd pumpestasjon Hetterud	Dagens løsninger er dårlig og fyller ikke HMS krav.
9960	Grunnlagsinvesteringer VA Jønnbu - Lifjell.	Kommunen har stått for utvidelse av hovedledningsnettet. Innbetaling fra hver hytte som blir solgt ihht til utbyggingsavtale.

Tabell 32 - Kommentarer til investeringer

7.2.8 Annet

Det er som i 2022 satt opp 20.000.000,- til startlån. Summen vart økt fra 15 til 20 mill fra 2021 til 2022.

8. Statsbudsjettet, handlingsregler og begrepsforklaringer

8.1 Statsbudsjettet

Årshjulet for regjeringens informasjon vedrørende kommuneøkonomien:

- I mai måned legges kommuneproposisjonen for kommende år frem. Kommuneproposisjonen beskriver vekstanslag og vesentlige endringer i oppgaver og økonomi for neste år.
- Forslag til statsbudsjett legges frem i begynnelsen av oktober. Budsjettet inneholder en status og nye anslag på inntekter og kostnader for inneværende år i tillegg til budsjett for kommende år. Statsbudsjettet blir vedtatt i Stortinget medio desember og Kommunedirektøren må derfor bygge sitt budsjettforslag for Midt-Telemark kommune på forslaget til statsbudsjett.
- Revidert nasjonalbudsjett (RNB) legges frem i mai og beskriver endringer i forutsetningene fra statsbudsjettet for inneværende år.
- Sammen med RNB legges kommuneproposisjonen for kommende år frem.

8.2 Finansielle måltall

Det er fastsatt følgende finansielle måltall for Midt-Telemark kommune, se K-sak 22/20.

	Lite handlingsrom	Moderat handlingsrom	Større handlingsrom	2023
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	< 1,75%	1,75%-2%	>2%	-0,2 %
Disposisjonsfondt i % av driftsinntektene	< %5	5%-10%	>10%	0 %
Netto lånegjeld i % av driftsinntektene	>100%	100%-80%	<80%	87,4 %
Netto finans i % av driftsinntektene	>10%	5%-10%	<5%	6,6 %
Arbeidskapital i % av driftsinntektene	< 10%	10%-15%	>15%	Avventer R-2022

Tabell 33 - Finansielle måltall

Utviklingen i de finansielle måltallene i 2023 går frem av kolonnen til høyre og er kommentert fortløpende i dokumentet.

8.3 Begrepsforklaringer

8.3.1 Kommuneloven

Stortinget vedtok i juni 2018 ny kommunelov. Mesteparten av den nye kommuneloven tråtte i kraft høsten 2019. Kapittel 14, økonomiforvaltning tråtte i kraft fra og med 1.1.2020. Ny forskrift av 7. juni 2019 nr. 714 om økonomiplan, årsbudsjett, og årsrapport tråtte også i kraft 1.1.2020.

I tråd med kommunelovens §14-2 kommunestyret i sak 21/20 vedtatt økonomireglement for Midt-Telemark kommune. Kommunestyret har i sak 22/20 vedtatt finansielle måltall for utviklingen av Midt-Telemark kommunes økonomi.

8.3.2 Kommunale resultatbegreper

Regnskapsmessig mer- eller mindreforbruk

Når en kommune har høyere utgifter eller lavere inntekter enn budsjettet blir det gjerne sagt at kommunen går med underskudd. Mer presist er det å si at kommunen har et regnskapsmessig merforbruk. Dette behøver imidlertid ikke bety at kommunens økonomi er svekket sammenlignet med fjoråret. Anta at det er budsjettet med en avsetning på kr 4 mill. til fond (styrking av egenkapitalen), men at beløpet må reduseres til kr 2 mill. i regnskapet som følge av et merforbruk i tjenestene eller sviktende inntekter. Til tross for et negativt budsjettavvik vil driftsresultatet være positivt.

Brutto driftsresultat

Brutto driftsresultat er differansen mellom driftsinntekter og driftsutgifter, der driftsutgiftene også inkluderer avskrivninger. Dette er dermed et mål på om kommunens driftsinntekter over tid bærer driftsutgiftene. Et positivt brutto driftsresultat vil være nødvendig dersom finansutgiftene (renteutgifter og avdrag) er større enn finansinntektene (renteinntekter og utbytte).

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er det mest brukte resultatbegrepet i kommunesektoren. Dette resultatet fremkommer som en differanse mellom driftsinntekter, driftsutgifter og netto finansutgifter. Resultateffekten av avskrivningene er her eliminert. Om kommunen har holdt seg innenfor budsjettet er ikke et tema for dette begrepet.

Et positivt netto driftsresultat er en forutsetning for å kunne egenfinansiere investeringer (reduere nye låneopptak) og bygge opp disposisjonsfond (etablere buffere). En svakhet ved netto driftsresultat er at det ikke gir et tilstrekkelig godt bilde av den mer langsiktige utviklingen i en kommunes økonomi. Et lavt vedlikeholds nivå vil for eksempel påvirke driftsresultatet positivt. En annen innvending er at avdrag og ikke avskrivninger inngår i resultatbegrepet, slik at kapitalslitet ikke blir tatt tilstrekkelig hensyn til. Dette er et argument for at kommunene bør ha et netto driftsresultat som tilsvarer 1,75 % av driftsinntektene.

Et annet forhold er at avsetninger til bundne fond (øremerkede formål) vil bidra til positive driftsresultat i det året pengene settes av i regnskapet, men vil svekke resultatet tilsvarende når midlene skal brukes i driften senere år. Endringer i pensjonspremieavvik og dekning av tidligere års underskudd vil også påvirke driftsresultatet, uten at disse forholdene bidrar til å gi et bilde på den reelle økonomiske situasjonen i det aktuelle regnskapsåret

Premieavvik og pensjon

Pensjonskassene beregner en premie som skal innbetales med utgangspunkt i regler og kriterier gitt av Finanstilsynet. For å beregne kostnaden kommunen kan utgiftsføre i regnskapet er det regler gitt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet som gjelder. Dersom innbetalt premie er høyere enn tillatt kostnadsnivå, må kommunene inntektsføre mellomværende, premieavviket, i regnskapsåret. Inntektsføringen utgiftsføres over de kommende 7 år. Er kostnaden høyere enn premien behandles premieavviket som ovenfor, men med motsatt fortegn. Denne metoden har medført at Midt-Telemark kommune sitter med en "gjeld" på kr 76,0 mill. pr. 1.1.2022 som skal utgiftsføres i årene som kommer.

Inntektssystemet for kommunene

Det overordnede målet med inntektssystemet er å jamne ut kommunenes forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne sine. Ved fordelingen av rammetilskuddet tas det hensyn til strukturelle forskjeller i kommunenes kostnader (utgifts-utjevning) og forskjeller i skatteinntektene (skatteutjevning eller inntektsutjevning). Skatt og ramme-tilskudd betegnes som kommunenes frie inntekter. Sammen med momskompensasjonen skal disse inntektene dekke ca. 80 % av kommunenes utgiftsbehov.

For de resterende 20 % må kommunene selv skaffe inntekter, som f.eks. brukerbetaling, utbytte, eiendomsskatt, finansinntekter. Årlig beregnes det et gjennomsnittlig utgiftsbehov pr innbygger i Norge. For 2023 utgjør dette kr 62.859,-. Rammetilskuddets andel av utgiftsbehovet kalles innbyggertilskudd og er på kr 28.077,- for 2023. Innbyggertilskuddet for den enkelte kommune justeres for strukturelle forskjeller, som for eksempel alders-sammensetningen i befolkningen. Ut fra disse beregningene er Midt-Telemark kommune en kommune som er noe mindre kostnadskrevenende å drifte enn landsgjennomsnittet. I 2023 har Midt-Telemark kommune en kostnadsindeks på 1,0325, dvs vi har et utgiftsbehov 3,3 % over et landsgjennomsnittet på 100 %.

Skatteinntektene til kommunene er andel av innbyggernes innbetalte skatt på formue og inntekt. Innbetalt skatt fordeles til kommunen, fylkeskommunen, staten og folketrygden. Også når det gjelder skatteinntektene er det en ordning i inntektssystemet som delvis ivaretar at kommunene har ulike skatteinntekter pr innbygger. Ti ganger årlig beregnes en gjennomsnittlig inntekt pr innbygger for landet totalt og pr kommune. Kommuner som har skatteinntekter utover landsgjennomsnittet får et trekk som benyttes til kompensasjon til de kommunene som har lavere skatteinntekter enn landsgjennomsnittet. Kommunene blir ikke justert helt ned eller helt opp til landsgjennomsnittet. Kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet betegnes som lavinntektskommuner. Midt-Telemark kommune er en lavinntektskommune.

Kommunebarometeret

Kommunal Rapport utgir kommunebarometeret. Kommunebarometer 2022 gjelder nøkkeltall rapportert fra regnskapsåret 2021. Barometeret er en sammenligning av landets kommuner, basert på til sammen 151 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Hensikten med barometeret er å gi beslutningstakere en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver. Tallene er i hovedsak hentet fra Statistisk sentralbyrås Kostra-database. De har i tillegg hentet statistikk fra kilder som Utdanningsdirektoratet, Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Norsk kulturindeks fra Telemarksforskning.

